ГОРА®

10/2023

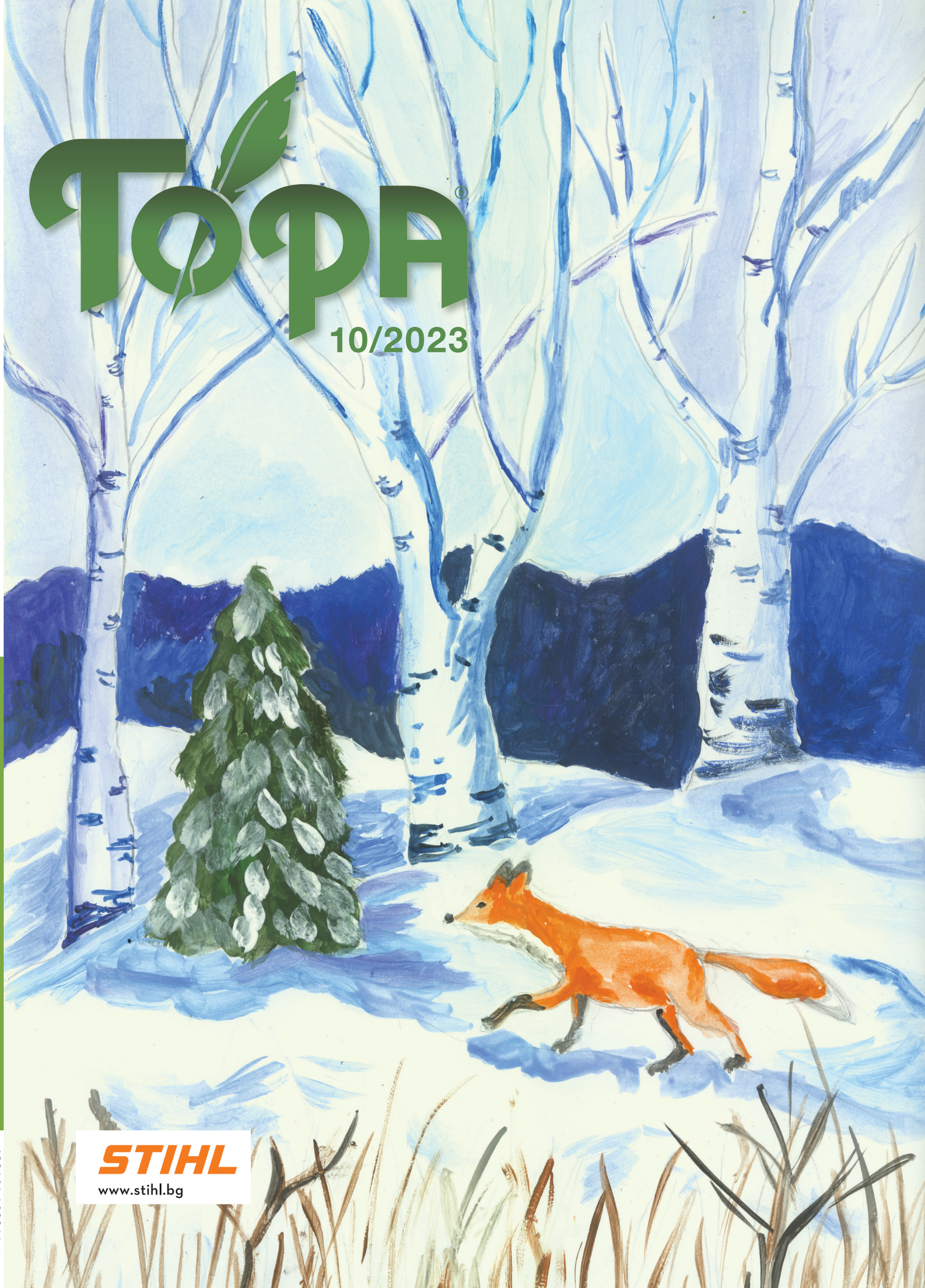

www.gorabg-magazine.info • Цена: 3 лв.

СПИСАНИЕ ЗА ГОРСКО, ЛОВНО СТОПАНСТВО И ЕКОЛОГИЯ

STIHL
www.stihl.bg

9 770861 757009

MADE BY Wood-Mizer SAWMILL

ВИЖТЕ НАШИТЕ
ТЕКУЩИ ПРОМОЦИИ

Започнете своя бизнес с банциг Wood-Mizer

И печелете пари, обработвайки дървесина!

www.woodmizer.bg | office@ecotechproduct.com

Екотехпродукт ООД
София 1186, ул. „Стар Лозенски път" № 38
тел./факс: 02/979 17 10
тел.: 02/462 70 35
тел.: 089 913 31 10

Wood-Mizer®
from forest to final form

Гора

СПИСАНИЕ ЗА ГОРСКО, ЛОВНО СТОПАНСТВО И ЕКОЛОГИЯ

Продължител на ЛѢСОВѢДЕЦЪ *основано през 1899 година*

Издание на Изпълнителната агенция по горите

РЕДАКЦИОНЕН СЪВЕТ

Председател:

Инж. Тони КРЪСТЕВ – директор на Дирекция „Горско стопанство“ в ИАГ

Членове:

Проф. д-р Иван ПАЛИГОРОВ – председател на Съюза на лесовъдите в България и преподавател по икономика и горска политика в ЛТУ

Доц. д-р Евгени ЦАВКОВ – преподавател по дендрология в ЛТУ и уредник на Музея на Лесотехническия университет

Д-р инж. Георги ГОГУШЕВ – зам.-директор на Регионалната дирекция по горите – Благоевград

Д-р инж. Росен АНДРЕЕВ – експерт по ловно стопанство в Югозападното държавно предприятие

Инж. Росен РАЙЧЕВ – директор на Дирекция „Контрол по опазване на горските територии“ в ИАГ

Секретар:

Радка ЛЯХОВА – главен експерт в Дирекция „Информационно-административни дейности“ в ИАГ

Главен редактор:

Светлана БЪНЗАРОВА
banzarova@abv.bg

Редакционен екип:

Женя СТОИЛОВА
редактор
zhenia.stoilova@gmail.com

Д-р инж. Павел ПАВЛОВ
редактор
pavelppj@gmail.com

Борислав БЕЛДЕВ
редактор
bbeldev@abv.bg

Ваня КИСЬОВА-ИЛИЕВА
технически редактор
vvv.kisiova@gmail.com

Лили ШИВАРОВА
графичен дизайнер
shivarova_gora@abv.bg

Йордан ДАМЯНОВ
фоторепортер
jordan.damianov@abv.bg

Станислава КРУМОВА
старши счетоводител
tania_mit@abv.bg

Съдържание:

2 ПОЗДРАВЛЕНИЕ ОТ ИЗПЪЛНИТЕЛНИЯ ДИРЕКТОР НА ИАГ ИНЖ. СТОЯН ТОШЕВ ПО СЛУЧАЙ КОЛЕДНИТЕ И НОВОГОДИШНИТЕ ПРАЗНИЦИ

3 110 ГОДИНИ ДЪРЖАВНО ГОРСКО СТОПАНСТВО – СМОЛЯН
Традиция, отговорност и обич към горите на Родопа планина

7 95 ГОДИНИ ИНСТИТУТ ЗА ГОРАТА – БАН
Институцията със славно минало и мисията ѝ в бъдещето

10 ДОБРИ ПРАКТИКИ
В ДЛС „Дикчан“ са създадени 436 дка нови гори по два проекта

12 ПРИРОДЕН ПАРК „ВИТОША“ НА 89 ГОДИНИ
Десетилетия грижа и отдаденост за един от символите на София

14 НЕ САМО ЛЮБОПИТНО
Как влияят фазите на луната върху горскодървесната растителност?

16 ЛОВНО СТОПАНСТВО
Изложбата на трофеи от благороден елен затвърждава лидерството ни в световното трофейно дело

18 ЕДИН ДЕН НА ...
Инж. Незабравка ВУШКОВА – главен експерт в Горска семеконтролна станция – София: Имам възможността да работя с най-ценните гори

21 ЛЕСОВЪДСТВО
Адаптивно стопанисване на бялборовите култури

28 50 ГОДИНИ ЕКОЛОГИЧНО ОБРАЗОВАНИЕ В БЪЛГАРИЯ
Юбилей на познанието за околната среда и грижата за нейното опазване

34 ГОРСКА ПЕДАГОГИКА – забавна страничка за малки и пораснали деца

III ФОТОКОНКУРС
„Гората е в сърцето ми“

www.facebook.com/spisaniegora

Рисунка на корицата: Велиана КАВАЛДЖИЕВА, *10 г., Любимец*

Адрес на редакцията:

София 1303, ул. „Антим I“ №17,
тел.: 02 988 86 42
http://www.gorabg-magazine.info
E-mail: gora@iag.bg
spisaniegora1899@gmail.com

Банка ДСК ЕАД,
София, клон Стамболийски,
IBAN: BG97STSA93003104045001
BIC: STSABGSF

Годишен абонамент - 30 лв.
Отделен брой - 3 лв.

Печатни коли 5.
Формат 1/8 от 60/90.
Броят е подписан за печат на 7.12.2023 г.
Индекс 20346.
Печат „Фатум“ ООД

ISSN 0861 - 7570

Поздравление на инж. Стоян ТОШЕВ – изпълнителен директор на Изпълнителната агенция по горите

Уважаеми лесовъди
и служители
в горската система,
скъпи колеги,

След броени дни ще изпратим 2023 година в историята, за да запише там своите събития и факти от един динамичен политически и икономически живот, да остави статистиката от мащабните пожари и разрушителните наводнения в национален и световен мащаб – катаклизми, които се отразиха по различен начин във всяка сфера на човешката дейност. Наложи се да работим в условията на множество глобални кризи, които засегнаха и горската сфера в различни аспекти.

Благодаря Ви, че успяхме да реагираме адаптивно в преодоляването на тези предизвикателства и да бъдем добри стопани на гората. Ще изпратим 2023 г. с много сбъднати намерения и планове. Споделихме успехи, ще бъдем по-мъдри след неуспехите.

На изпитание бяха поставени усилията и трудът на лесовъдите и горските служители в грижата им за отглеждането и възстановяването на горите, в извършването на лесозащитни мероприятия и в борбата с незаконните практики, както и в опазването на дивеча.

Отново фокус в летните месеци бяха пожарите в горски територии. Тази година станахме свидетели на безпрецедентни огнени бедствия, причинили големи екологични и икономически щети. На крачка от границата с България горяха хиляди декари гори в съседна Гърция, в района на Александруполис. Стотици горски служители от всички горски структури – държавни горски и ловни стопанства, държавни предприятия, регионални дирекции по горите, с противопожарната техника, с която разполагат, подкрепиха екипите на пожарната в най-невралгичните точки. Бяхме заедно с колегите на терен, където видях прилагането на превенция и организация, благодарение на които бяха спасени стотици декари българска гора и без които щяхме да имаме страшни картини като в някои съседни държави.

Измененията в климата са все по-реални и това е видно от промените в най-чувствителните горски екосистеми, каквито са иглолистните култури и полезащитните горски пояси в Добруджа. Доказателство е и разширението на ареала на горски вредители.

Тук е мястото дълбоко да подчертая и благодаря, че в търсене на професионалните отговори в кризисните ситуации до нас беше лесовъдската наука. Онази наука, която винаги е била в основата на силна и активна горска политика, способна да разрешава проблемите. Сигурен съм, че така ще бъде и занапред.

Сблъсъкът с трудностите беше повод да измерим и ценностната си система, личностна и тази на лесовъдската колегия като цяло. За пореден път се убедихме, че е еднакво вредно както да хиперболизираме успехите, така и проблемите и че сме в пъти по-успешни, ако сме единни, не в мненията си, а в разбирането за търсене на конструктивни решения.

В този смисъл продължава нашият диалог с всички заинтересовани страни, с представителите от бизнеса, браншови и неправителствени организации. Надяваме се това активно взаимодействие да продължава и да се реализира в активни действия – смислени, последователни, професионални, базирани на интелигентни и научнообосновани позиции и становища.

С продължаване на активния диалог и съвместна работа с институциите, МВР, НАП, Жандармерия ще направим всичко по силите си да задържим положителната тенденция, свързана с контрола и опазването на българската гора. Усилията ни ще бъдат насочени да затвърдим показателите на спад на нарушенията и към повече предотвратени бракониерски прояви със задържани нарушители. Всичко това е отново следствие от добрата превенция, по-голям брой проверки, присъствие на терен на контролните органи с цел дисциплиниращ ефект. Цифрите няма да се променят изведнъж драстично, но съм сигурен, че правим стъпки в правилната посока и реакцията ни с всяка година става все по-добра.

Постигнатото е повод да гледаме по-уверено напред, да чертаем по-амбициозно и за по-далечен хоризонт. Мотивация в тази посока ни дава сърцатата работа на лесовъдите и горските служители с деца. Благодаря на горските педагози, че са така отдадени на тази кауза, че мисълта да възпитаме едно образовано поколение, включително информираността за дейностите в горите, става все по-осъзната.

Скъпи колеги,

Зад всички успехи, малки и големи, зад всички усилия и труд стоят имената на много достойни лесовъди. Те са лицето на колегията, а не негативните примери, срещу които ежедневно се борим. Нека покажем пред обществеността тези добри примери!

Оценявам възможността, че в навечерието на Коледните и Новогодишните празници мога да пожелая на всеки един от Вас и на Вашите семейства много здраве и благополучие. Нека през Новата година ни обединяват повече радост от успехи, постигнати в стремеж към общата цел за по-добро бъдеще на българската гора!

Традиция, отговорност и обич към горите на Родопа планина

В тържествена обстановка в Родопския драматичен театър „Николай Хайтов“ на 31 октомври колективът на ДГС – Смолян, отбеляза годишнината на горската институция, създадена на 29.10.1913 година. С мили на сърцето на всеки лесовъд и българин родопски песни за гората, изпети от народната певица Севда Симеонова в съпровод на гайдата на Атанас Тодоров *(сн. 1)*, и Фотодокументална историческа изложба, подготвена от колектива на Стопанството с помощта на Държавен архив – Смолян, тържеството премина във вълнуваща обстановка. Неслучайно в този край се казва, че пътят към душата на човека минава през Родопа планина.

Официални гости на събитието бяха зам.-министърът на земеделието и храните Георги Тошев, главният секретар на ИАГ инж. Димитър Баталов, областният управител на Смолян Захари Сираков, вр. и.д. кмет на Смолян инж. Мариана Цекова, директорът на ЮЦДП инж. Здравко Бакалов и председателят на УС Николина Чолакова, директорът на РДГ – Смолян, инж. Георги Кисьов *(сн. 2)*. Събитието бе споделено и от директори на държавни институции, на горски и ловни стопанства в обхвата на Предприятието, ветерани, работили дълги години в ДГС – Смолян.

Историята и настоящето на Смолянското горско стопанство бяха представени от неговия директор инж. Петко Марински *(сн. 3) (виж История на горската служба в Смолян и Успешно настояще, изпълнено с грижи и всеотдайност към гората на стр. 5 и 6)*.

Колективът на ДГС – Смолян, с директор инж. Петко Марински, зам.-директор инж. Велизар Младенов, главен инженер Георги Гаджев и главен счетоводител Зорка Маринова

„В този празничен ден – обърна се към присъстващите на тържеството инж. Марински – искам да изкажа искрена благодарност за съвместните усилия с институциите, които винаги са редом с нас и ни оказват съдействие в нашата работа. Изказвам и специални благодарности към ръководството на Южноцентралното държавно предприятие за подкрепата към нашата дейност. Благодаря на всички настоящи и бивши служители на

110 години Държавно горско стопанство – Смолян

Стопанството за всеотдайната им работа, с която са допринесли за утвърждаването на традициите в сектора.“

В приветственото си слово зам.-министърът Георги Тошев подчерта, че „една институция, която е минала 100 години, вече е във вечността“*(сн. 4)*. Той изказа благодарност към поколения лесовъди и горски работници, към колектива на ДГС – Смолян, за приноса им в опазването и увеличаването на зеленото богатство на Родопа планина и прочете Поздравителен адрес на министъра на земеделието и храните Кирил Вътев.

Приветствие от името на ИАГ и ръководителя ú инж. Стоян Тошев поднесе главният секретар на Агенцията инж. Димитър Баталов *(сн. 5)*. По повод 110-годишнината той връчи на директора инж. Марински високото отличие – Плакет на Изпълнителната агенция по горите.

Колективът на ДГС – Смолян, бе поздравен от Захари Сираков, инж. Мариана Цекова и инж. Здравко Бакалов *(сн. 6)*. Той подчерта интересен факт, че от Стопанството са излъчени трима носители на отличието „Лесовъд на годината“, които са работили в него в различни години – инж. Атанас Ташев, инж. Сашка Иванова и инж. Съби Димитров. Инж. Бакалов връчи на директора на ДГС – Смолян, ключ за нов високопроходим автомобил за подпомагане на дейностите в Стопанството.

От името на Съюза на лесовъдите в България и неговия председател проф. Иван Палигоров Поздравителен адрес прочете инж. Сашка Иванова – заместник-директор на РДГ – Смолян, и член на УС на Съюза. Тя пожела на младите колеги да обичат професията си, за да са удовлетворени от работата си.

Приветствие поднесе и председателят на УС на ЛРД „Сокол“ – Смолян, инж. Костадин Манджуков. Поздравителни адреси бяха получени от РД „Гранична полиция“ – Смолян, Държавен архив – Смолян, и ДГС – Смилян.

Много вълнение и спомени предизвика Фотодокументалната изложба „110 г. Държавно горско стопанство – Смолян“, в която бяха представени снимки и документи, отразяващи историята и развитието на горската служба в града *(сн. 7)*. Сред тях видяхме много ценен препис на Заповед № 1493 от 29 октомври 1913 г. за образуване на Административното лесничейство, част от ръководителите и горските служители, първата административна сграда, моменти от различните дейности, провеждани в Стопанството *(сн. 8, 9)*. Изложбата бе предоставена за разглеждане от смолянчани и гости на града в продължение на една седмица.

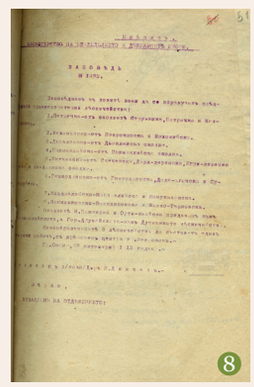

Светлана БЪНЗАРОВА
Снимки: Станислава КРУМОВА

История на горската служба в Смолян

- Службата е създадена като Административно лесничейство в Пашмакли (днешния Смолян) със Заповед № 1493 от 29.10.1913 г. на Министерството на земеделието и държавните имоти.
- Първоначално обхваща горите на Пашмаклийска (Смолянска) околия, които след Балканската война са обявени за държавни.
- От 02.09.1920 г. към Административното лесничейство се присъединяват горите на Даръдеренска (Златоградска) околия.
- През 30-те години на XX в. във връзка с обособяването на общинските и частните гори в Смолянско и Златоградско се създават ревирни лесничейства – в с. Момчиловци през 1934 г. и в с. Смилян през 1939 година.
- Въз основа на Постановление № 3 от 16.01.1947 г. на МС и последваща Заповед № 1 от 22.02.1947 г. на Министерството на земеделието и държавните имоти, Дирекция „Държавни гори“, от 1 януари 1947 г. административните лесничейства се преобразуват в държавни горски стопанства като поделения на Обединеното горскостопанско предприятие „Държавни гори“. Така се поставя началото на Държавно горско стопанство – Смолян.
- След национализацията на горите през 1948 г. към ДГС – Смолян, е присъединено и Смолянското ревирно лесничейство.
- В резултат на преструктуриране от 1951 г. върху общата територия на Държавните горски стопанства в Смолян и с. Смилян се създават две горски стопанства – Горско стопанство – Смолян, за стопанисване на горския фонд, и Горскопромишлено стопанство – Смолян, за осъществяване на дърводобивната дейност.
- С Постановление № 28 на МС от 29.01.1960 г. дейностите по стопанисване и дърводобива от 1 февруари 1960 г. се обединяват. Създават се окръжни управления на горите със 172 горски стопанства. Едното от тях е Горско стопанство – Смолян, като междувременно Горскопромишленият участък в Смилян се обособява в самостоятелно горско стопанство.
- През периода 1964 –1974 г. ГС – Смолян, работи обединено с трудовите кооперативни земеделски стопанства в града.
- Със Заповед № 128 от 14.01.1977 г. към ГС – Смолян, се присъединяват Горските стопанства в Момчиловци и Мугла.
- От 15.04.1991 г. със Заповед на Комитета по горите към МС Горското стопанство в Смолян се преобразува в Държавно лесничейство.
- Със Заповед № 313 от 21.10.1994 г. отново се преименува в Горско стопанство.
- На основание Заповед № К 1570 от 20.12.1995 г. на Комитета по горите и Заповед № 2 от 02.01.1996 г. на Районната дирекция по горите – Смолян, с част от територията на ГС – Смолян, се обособява ГС – Мугла.
- На 01.01.1999 г. Горското стопанство се преобразува в Държавно лесничейство – Смолян.
- От 01.07.2008 г. ДЛ – Смолян, отново е ДГС – Смолян.
- Със Заповед № РД 49-55 от 28.07. 2010 г., считано от 1 октомври същата година, ДГС – Мугла, се влива в ДГС – Смолян.

Съгласно Заповед № РД 49-112 от 13.04.02011 г. на Министерството на земеделието и храните се създава Южноцентрално държавно предприятие, като от 1 юли ДГС – Смолян, става ТП „ДГС – Смолян“.

- Със Заповед № РД 48-342 от 18.04. 2012 г. на Министерството на земеделието и храните, считано от 1 юли 2012 г., към територията на ТП ДГС „Смолян“ се присъединява част от закритото ТП ДГС „Пампорово“.

Успешно настояще, изпълнено с грижи и всеотдайност към гората

Едно от първите държавни учреждения, открити след Освобождението в Пашмаклийска (Смолянската) околия през 1913 г., е Административното лесничейство.

Прекрачвайки във второто десетилетие на XXI в., Държавното горско стопанство – Смолян, помни и тачи традициите на предшествениците и ги обогатява с нови постижения, отговорно и с поглед в бъдещето стопанисва горското богатство на Родопите.

Днес територията на ДГС – Смолян, попада в границите на община Смолян. Общата площ на териториалното поделение е 28 368.3 ха, от която 27 220.9 ха е дървопроизводителна площ и 1147.4 ха – недървопроизводителна. Общата площ на държавните горски територии възлиза на 16 974 ха (59.8 %).

При сегашния състав на горите иглолистните видове заемат 81.7 % от залесената площ, като смърчът е 42.9 %, белият бор – 22.8 %, черният бор – 10.2 %, елата – 5.4 %. Делът на широколистните видове е 18.3 %, сред тях с най-голямо разпространение е букът – 13.9 %, следван от зимния дъб – 2.8 %.

Освен дърводобива са развити и някои недървесни ползвания от горите като събиране на билки, горски плодове и диворастящи гъби.

Добри условия има и за развитието на ловното стопанство.

В обхвата на дейност на Стопанството по Закона за защитените територии са обявени 5 природни забележителности, 4 защитени местности и 2 поддържани резервата. Обособени са 3 защитени зони по Европейската екологична мрежа „Натура 2000“.

110 години е дълголетна история, изпълнена със съдържание, с грижа за родопската гора за обогатяването на нейните ресурси, за запазване на професионалния ни дух и единството, с които трябва да се гордеем и днес. Тази неизчерпаема любов към гората се предава от местните лесовъди ветерани към младото поколение, което е тяхното достойно продължение.

110 години е сериозна годишнина не само като период от време, функции и задачи, които е изпълнявало Горското стопанство, но и като над едновековна лесовъдска история – опит, знания, дейност, оставена от нашите предшественици.

Нека този ден ни напомня и през следващото десетилетие колко е важно единството ни в името на българското горско богатство, да сме разумни, солидарни и човечни помежду си, за да преодоляваме заедно и в разбирателство трудностите, които срещаме по общия ни професионален път.

Гората е нашето богатство, красотата на България! Тя е различна по всяко време на годината – през зимата – снежнобяла, през пролетта и лятото – зелена, през есента – обагрена в пурпурни цветове. Затова трябва да я опазваме като безценен дар на природата, който ни вдъхва увереност, че тя ще пребъде през вековете.

Искрена благодарност изказвам на институциите, които винаги са редом с нас и ни оказват съдействие.

Изказвам и специални благодарности към ръководството на Южноцентралното държавно предприятие за разбирането и подкрепата към нашата дейност.

Благодаря на всички настоящи и бивши служители на ДГС – Смолян, за всеотдайната работа, с която са допринесли за утвърждаването на традиции в сектора.

Инж. Петко МАРИНСКИ
директор на ДГС – Смолян

ВИСОКО ОТЛИЧИЕ ЗА ИНЖ. ДИМИТЪР БАТАЛОВ – ГЛАВЕН СЕКРЕТАР НА ИАГ

На 17 ноември изпълнителният директор на Изпълнителната агенция по горите инж. Стоян Тошев връчи на инж. Димитър Баталов най-високото отличие на ИАГ – „Златна значка“. Отличието е за продължителна образцова работа в системата на горите и във връзка с неговата 60-годишнина.

В приветствието си към юбиляря инж. Тошев подчерта: „За близо 40 г. професионална работа в горския сектор Вие изградихте име, което предизвиква респект и уважение. Пословични сред хората, които Ви познават, са Вашите честност и непримиримост към неправдите и Вашият открит характер и въпреки това или може би точно заради това е балансът, който постигате в комуникацията с околните“.

Инж. Баталов получи множество поздравителни адреси и бе отличен с „Плакет на МЗХ“.

Инж. Димитър Баталов е роден в Чепеларе. През 1988 г. завършва ВЛТИ. Работа започва в ГС – Пампорово, където през 1992 г. става директор. През 1999 – 2001 г. е изпълнителен директор на фирма „Елина“ ЕАД – Пампорово. През 2001 г. е назначен за главен секретар на НУГ. От 2006 до 2013 г. е на длъжност „служител по сигурността на информацията“ в централното управление на горите, както и през 2020 – 2021 година. От 2013 г. е директор на Дирекция „Опазване на горите“ в ИАГ до 2018 г., като в периода октомври 2014 – май 2015 г. изпълнява и длъжността „главен секретар“.

От май 2021 г. е главен секретар на ИАГ.

Редакцията на сп. „Гора“ пожелава на инж. Баталов родопско здраве и сили за още по-добри дела в името на гората и изказва специални благодарности за съдействието и помощта, които той оказва на изданието.

Институцията със славно минало и мисията ѝ в бъдещето

Участниците и гостите на международната конференция

Международна научна конференция „95 години Институт за гората – Гори без граници“, посветена на годишнината на научната институция, се проведе на 19 – 21 октомври в грандхотел „Астория“ в София. Събитието бе реализирано с финансовата подкрепа на шестте държавни предприятия на Министерството на земеделието и храните, Фонд „Научни изследвания“ на Министерството на образованието и науката и Българската академия на науките.

Форумът бе открит със слово от директора на ИГ – БАН, чл.-кор. д.н. Георги Георгиев, който каза: „Днешният празник е не само знак и признание за славното минало на Института за гората, но и потребност от формулиране на мисия за решаване на бъдещи предизвикателства“. В събитието участваха проф. д-р Маргарита Георгиева – научен секретар, и проф. д-р Миглена Жиянски – председател на Научния съвет на ИГ – БАН, учени, докторанти и студенти.

Сред официалните гости бяха директорите на СЦДП – Габрово, инж. Иван Недков, на СЗДП – Враца, инж. Веселин Нинов, и на ЮЗДП – Благоевград, инж. Валентин Чамбов, представители на Изпълнителната агенция по горите, Лесотехническия университет, ГСС – София и Пловдив, ЛЗС – София, ДПП „Витоша“ и НП „Пирин“.

В конференцията участваха повече от 80 водещи учени – от Института за гората, Института по биоразнообразие и екосистемни изследвания – БАН, Лесотехническия университет, Софийския университет „Св. Климент Охридски“, Националния институт по геофизика, геодезия и география – БАН, изследователи и експерти от Германия, Австрия, Сърбия, Северна Македония, Гърция, Турция и Хърватия. Бяха представени най-новите изследвания в областта на горското стопанство и устойчивото управление на горите; лесовъдството и горските генетични ресурси; горската екология и екосистемните услуги; изменението на климата, горските пожари и природните смущения; контрола на почвата, ерозията и наводненията; здравето на горите; градското горско стопанство, зелената инфраструктура и лесовъдството; дивечовата фауна и недървесните горски ресурси; опазването на биоразнообразието; политиката за природните ресурси и други. Част от презентациите бяха представени в конферентната зала чрез постери.

С поздравления към домакините се обърнаха инж. Стоян Тошев – изпълнителен директор на Изпълнителната агенция по горите, чл.-кор. проф. д.н. Иван Илиев – ректор на Лесотехническия университет, проф. Диана Петкова – председател на Съюза на учените в България, и проф. д.н. Ирена Атанасова – директор на Института по почвознание, агротехнологии и защита на растенията „Никола Пушкаров“.

В приветствените си думи инж. Стоян Тошев каза: „Науката и практиката трябва да вървят ръка за ръка. Това е верният път в разрешаването на важните проблеми, свързани с горите. През последните години природата все повече ни поставя пред изпитания, в които вие сте с нас рамо до рамо на терен в най-невралгичните точки. Благодарни сме за подкрепата, заедно доказваме, че това са въпроси, които могат да намерят правилното решение с професионална лесовъдска и научна обосновка, експертиза и оценка.“ Инж. Тошев връчи Поздравителен адрес на ръководството на Института.

Поздравителни адреси бяха получени от зам.-министъра на земеделието и храните инж. Мирослав Маринов, научния секретар на направление „Биоразнообразие, биоресурси и екология“ към Българската академия на науките доц. д-р Ина Анева, Лесотехническия университет, Института за космически изследвания

Чл.-кор. проф. Георги Георгиев откри форума

Инж. Стоян Тошев отправи поздравителни слова към домакините на събитието

Акад. Александър Александров представи историята на ИГ – БАН

и технологии – БАН, Института за ядрени изследвания и ядрена енергетика – БАН, Аграрния университет – Пловдив, ДПП „Витоша“, ЮЦДП – Смолян, ДПП „Национален парк Рила“, Съюза на учените в България и Института по почвознание, агротехнологии и защита на растенията „Никола Пушкаров“.

Международната конференция даде възможност за професионални контакти и ползотворни дискусии между участниците от България и чужбина, сред които проф. Ерик Финдейсен от катедра „Горско стопанство“ в Университета за приложни науки в Ерфурт, Германия, проф. д-р Тугрул Якупуглу от Катедрата по почвознание в Университета Бозок – Йозгат, Турция, доц. Параскеви Ализоти от катедра „Горско стопанство и природна среда“ в Солунския университет „Аристотел“, д-р Гернот Хох от Отдела за защита на горите в Австрийския изследователски център за горите, д-р инж. Симон Янсен, проф. Матиас Нойман и д-р Кристофър Пучер от Университета за природни ресурси и науки за живота, Виена, Австрия, д-р Мара Табакович-Тошич и д-р Сузана Митрович от Институт за горско стопанство – Белград, Сърбия, инж. Владимир Стояновски и инж. Виктория Брндевска Стипанович от Университет „Св. св. Кирил и Методий“ – Скопие, Северна Македония, Фран Пощеняк – Arboring LTD, Хърватия.

Миналото на институцията до наши дни бе представено в доклад на акад. Александър Александров.

От съществуващите днес у нас 42 научни института и 8 академични специализирани звена на БАН Институтът за гората е един от най-старите научни учреждения. Създаден е като Служба за горско опитно дело към Отделение за горите в Министерството на земеделието и държавните имоти през 1928 година.

- Научното звено е родено от необходимостта от българската лесобиологична наука и потребностите на практиката. През 95-годишния период от съществуването си българското звено за горски изследвания е било включено в различни ведомства:
- Служба по горско опитно дело (1928 г.);
- Служба за горски изследвания и опити (1938 г.);
- Институт за горски изследвания и опити (1942 г.), към който се включва създаденият през декември 1941 г. Институт за залесителни и укрепителни изучвания в Скопие към Управление на горите – София;
- Централен горскостопански опитен и контролен институт (януари, 1943 г.);
- Разделяне и обособяване на два централни научноизследователски института по горско стопанство и по горска промишленост към две ведомства, съответно – Управление на горското стопанство към Министерски съвет и Министерство на горската промишленост (1952 г.);
- Институт за гората – БАН, включващ секции „Горска биология“ и „Горска техника“, съответно от Биологичния институт и Техническия институт на БАН (1954 г.);
- Централен научноизследователски институт за гората – БАН (1960 г.), обединяващ три звена – Институт за гората – БАН, Научноизследователски институт за гората и горското стопанство – МЗГ, и два отдела на Научноизследователски институт по горска промишленост – МГП;
- Централен научноизследователски институт за гората при Академия на селскостопанските науки към Министерството на земеделието (1961 г.);
- Научноизследователски институт за гората и горското стопанство – ведомствен институт (1964 г.);

● Централен научноизследователски институт за гората на Министерството на горите и опазване на природната среда (1972 г.);

● Институт за гората – БАН (1976 г.).

За подпомагане на горскостопанската практика по райони в страната Институтът за гората е създал 7 опитни бази и станции: Опитна база по залесяване и борба с ерозията – Кърджали (1953 г.) за района на Източните Родопи, Опитна база по залесяване и борба с ерозията – гара Пирин (1953 г.), преместена в гр. Сандански (1956 г.), за района на Пирин, Огражден, Малешевска и Влахина планина, Опитна база по иглолистните гори – м. Беглика, Баташко (1954 г.), дислоцирана във Велинград (1960 г.), за района на Родопите, Опитна база по иглолистните гори – с. Говедарци, Самоковско, за района на Рила, Опитна база по буковите гори – Етрополе (1957 г.), Научноизследователска опитна база по тополите – Свищов (1958 г.), със статут „опитна станция“ към Академия на селскостопанските науки (1963 г.) и към Министерството на горите и опазване на природната среда (1972 г.), впоследствие Опитна станция по бързорастящи горско-дървесни видове, Опитна база по дъбовите гори – Бургас (1961 г.), прераснала в Опитна станция (1964 г.) и преминала към горското ведомство (1972 г.).

Във връзка с изпълнение на национални и международни изследователски проекти са обособени биоекологични стационари, разположени из целия горски фонд на страната:

„Агино бранище“ – Бяла Слатина, „Игралище“ – Малешевска планина, „Маджарско краище“, „Овнарско“ и „Васил Серафимов“ – Якоруда в Рила, „Ясенково“ – Лудогорие, Шуменско, „Беклемето“ – Троянско, Мрежа от опитни площи по проект „Оценка и мониторинг на въздействието на атмосферния въздух върху горски екосистеми“, включени в Международната кооперативна програма (ICP – Forest).

Изградени са семепроизводствени градини за корков дъб в ДГС – Първомай, за бяла мура в ДГС – Белица. Създадени са опитни площи и географски култури от дугласка в ДГС – Костенец, Клисура, Лесидрен, Кюстендил, Златоград, както и от черен бор в ДГС – Кюстендил, Костенец, Стара река, и от бяла мура в ДГС – гр. Гоце Делчев, Стара река и Сливен. Проектиран и осъществен е национален дендрариум в кв. „Малинова долина“ – София, с около 200 дървесни и храстови видове – местни и екзотични.

През отделните етапи от развитието си Институтът за гората е изпълнявал различни мисии и задачи, като настоящата е: „Изучаване на горските екосистеми, имащи съществено значение за кръговата на енергията и веществата и изпълняващи ключова роля при смекчаване на последствията от климатичните промени и антропогенните въздействия върху околната среда. Обслужване на националния отрасъл „Гори“.

Управлението на ИГ – БАН, от основаването му досега, е осъществявано от екипи от 28 изследователи. От неговите ръководители с най-продължителен мандат като директор е проф. Марин Д. Маринов (23 г.), зам.-директор – проф. Христо Цаков (16 г.), и научен секретар – проф. Данаил Гарелков (22 г.).

В Института са работили изявени учени като акад. Стоян Брънчев, акад. Петко Д. Петков, акад. Борис Стефанов, акад. Мако Даков, чл.-кор. проф. Васил Стоянов, чл.-кор. проф. Никола Пенев, чл.-кор. проф. Боян Роснев, проф. Боян Захариев, проф. Илия Радков, проф. д-р П. Чернявски, проф. д-р Юрдан Духовников, проф. д-р Асен Биолчев, проф. Симеон Недялков, проф. д.н. Иван Раев.

През отделните етапи от развитието на ИГ – БАН, научните му структурни звена са имали различни названия. Понастоящем институтските секции са редуцирани до четири: „Лесовъдство и управление на горските ресурси“, „Горска екология“, „Горска генетика, физиология и култури“, „Горска ентомология, фитопатология и ловна фауна“.

Мнозинството учени в Института за гората са завършили Висшия лесотехнически институт, но преди основаването на Агрономо-лесовъдния факултет на Софийския университет през 1925 г. някои са випускници на немски, руски и хърватски висши училища. Институтът за гората е бил достъпен за изследователска работа и на чуждестранни граждани. Едни от първите български аспиранти по лесовъдство, защитили в чужбина дисертации за научна степен „кандидат на селскостопанските науки“ са Мако Даков (1949 г.), Димитър Велков (1959 г.), Марин Маринов и Данаил Гарелков (1961 г.), за научната степен „доктор на науките“ – проф. Симеон Недялков (1978 г.).

Освен научните приноси на Института, обслужващи горския сектор, той изпълнява редица други дейности, като със своята експертиза осигурява обществото с решения за ресурсните, екологичните и социалните функции на горите. Консултантските дейности обхващат горското законодателство, управлението на горските ресурси, в т.ч. борбата с природни бедствия като горски пожари, ветровали, порои и свлачища, насекомни каламитети и патогени, както и създаване на зелени екосистеми в урбанизирани територии.

Няколко десетки изследователи от Института за гората са извършвали преподавателска и експертна дейност в Германия, Франция, Великобритания, Украйна, Швейцария, Португалия, Коми АССР, Алжир, Мароко, Либия, Гвинея, ЮАР, Канада, САЩ, Куба, Индия, Виетнам, Австралия и Нова Зеландия, Антарктида.

Последният ден от конференцията протече в района на Копривщица, където бе обсъдено значението на горите при определяне на екосистемните ползи за обществото, с акцент върху историческите и културни аспекти на града.

Женя СТОИЛОВА
Снимки: Йордан ДАМЯНОВ

Почвоподготовка във вид на ръчни прекъснати тераси

В ДЛС „Дикчан“ са създадени 436 дка нови гори по два проекта

Тази година Държавното ловно стопанство „Дикчан“ – Сатовча, навърши 110 г. от създаването си *(за историята и дейността на Стопанството ще ви разкажем в бр. 1, 2024 г.)*. Поводът за нашето посещение наскоро бе една добра практика, с която колективът се гордее особено в тази юбилейна година.

Стотици декари горски култури са създадени на територията на Стопанството през годините. Днес тези насаждения, в съчетание с естествените брезови гори, с които Стопанството се слави, са живата украса на региона, дом за дивеча, поминък за населението. Залесявано е обаче предимно с иглолистни видове.

Инж. Исмаил Моллов – директор на ДЛС „Дикчан“

През 2023 г. по инициатива на Югозападното държавно предприятие в ДЛС „Дикчан“ бяха реализирани два важни проекта за залесяване на горски територии на обща площ 436 дка – по оперативна програма „Околна среда 2014 – 2020 г.“ и по Програма LIFE 2019. По ОП „Околна среда“ са новозалесени общо 350 дка, като с космат дъб са 70 дка и със зимен дъб – 280 декара. Фиданките са доставени от разсадниците на Горските стопанства в гр. Гоце Делчев, Благоевград и „Рилски манастир“. Още 86 дка със зимен дъб са новите залесявания по Програма LIFE, които са извършени с контейнерни фиданки от разсадника в Локорско. Фиданките са съобразени с Класификационната схема на типовете горски местообитания в България.

В началото на новия век се оказва, че свободни и благоприятни площи за залесяване почти не са останали. Тези, които са използвани т.г. за изпълнението на двата проекта, са на бедни неблагоприятни месторастения. Целта на залесяването тук е да се осигури защита на земите от ерозия и да се даде път на нови горски насаждения. За създаването на тези нови бъдещи гори от януари до май е направена механизирана почвоподготовка с помощта на трактор Т40 и булдозер „Либхер“, която се оказва решаваща за успеха на залесяването.

Почвоподготовка на площите за залесяване с булдозер „Либхер“

Почвоподготовка с колесен трактор Т40

Директорът на ДЛС „Дикчан" инж. Исмаил Моллов с главния лесничей инж. Венцислав Заимов и горския стражар Красимир Балкански в част от залесената по ОПОС площ в ГСУ – Места

Въпреки горещото лято прихващането на фиданките е добро

За самото залесяване е направена почвоподготовка във вид на ръчни, т.нар. прекъснати тераси, и на площадки. Решаващо за това как да се постъпи е състоянието на терена – наличието на скали, наклонът и изложението на площта, предвидена за залесяване, и степента ù на ерозираност. А площите са били с различна степен на нелесопригодност, което още повече е затруднило изпълнението на залесителните мероприятия. Наклонът на терена е стръмен – от 18 до 31 градуса. Залесяването е извършено при схема 2.5 на 0.67 м (разстоянието между направените ръчни тераси за почвоподготовка от център до център е 2.5 м, а разстоянието между залесените фиданки – 0.67 м). При тази схема на залесяване в един декар площ са вложени 600 фиданки от двата вида. Днес, отчитайки прихващането на фиданките, растящи върху механизирано подготвените почви, като отлично, директорът на ДЛС „Дикчан" инж. Исмаил Моллов е категоричен – използването на техника при почвоподготовката на площи, определени като голини, и на стръмни терени е задължително.

Как е станало всичко това? Директорът на ДЛС „Дикчан" обобщава, че виждаме резултат, постигнат с много труд и желание. В най-натоварените два месеца на залесяването на обекта работят по над 30 души – собствени сезонни бригади, служители от 4-те горскостопански и ловностопанския участъци, администрацията на Стопанството. На всеки участник е възложена норма за залесяване. Най-интересното и дори малко неочаквано за нас беше, че и Кметството в с. Вълкосел е помогнало с осигуряване на работна ръка. Жителите на селото – преди години първенец по производството на тютюн в България, откликнали и благодарение на доскорошния кмет, ползващ се с голям авторитет (управлявал през четири мандата) – Сюлейман Арунов, се включили в голямото дело. Кметът днес потвърждава: „Идеята бе обща, благото ще е за всички, затова се разбираме с горските".

Сюлейман Арунов – бивш кмет на с. Вълкосел

Едно е да ти разкаже специалистът всичко това, а друго е да видиш това огромно дело в целия му мащаб. Без преувеличение можеш да го наречеш не само гордостта на лесовъда, а и истински подвиг. Когато се качихме в местността Котките на ГСУ – Места, за да можем да обхванем панорамата на свършеното, останахме смаяни от видяното и положените тук усилия. Терасите са направени майсторски, залесяването – прецизно. Помним лятото на 2023 г. с рекордните му 40 и над 40 градуса температури. Въпреки това видяхме – оцелял и тръгнал да укрепва и затова толкова ценен, живота на малките фиданки по голите доскоро баири. През есента работата покрай тях е попълване на местата на неуспелите да се прихванат фиданки с нови. „Ще стане тук гора", няколко пъти повтори инж. Моллов. И в очите му четяхме истинска радост и удовлетворение от свършената работа. Вярваме и ние в това.

Екип на сп. „Гора"

Десетилетия грижа и отдаденост за един от символите на София

През 1934 г. част от Витоша получава статут на защитена територия, а мотивът зад находчивата постъпка е желанието за опазване на природното ú богатство. Стремежът към изпълнение на тази висша цел довежда до обособяването на Природен парк, който днес с гордост носи признанието на първенец – най-старият в България и на Балканския полуостров, и е притегателно място за малки и големи, които припознават не само него, а цяла Витоша като дестинация за туризъм, спорт, отдих и забавления.

На 27 октомври Паркът отброи 89-ата година от своето съществуване на Детския екостационар „Бели брези“, където празненството отекна сред мълчаливите гори и хладните пориви на вятъра. Официални гости на събитието от Изпълнителната агенция по горите, чието поделение е ПП „Витоша“, бяха инж. Стоян Тошев – изпълнителен директор, инж. Димитър Баталов – главен секретар, инж. Тони Кръстев – директор на Дирекция „Горско стопанство“ и инж. Росен Райчев – директор на Дирекция „Контрол по опазване на горските територии“, както и инж. Валентин Чамбов – директор на ЮЗДП – Благоевград, Николина Чолакова – председател на УС на ЮЦДП – Смолян, инж. Николай Николов – директор на РДГ – София, инж. Цветан Динев – директор на ДГС – София, инж. Мирослав Джупаров – директор на ДЛС „Витошко – Студена“, инж. Венцислав Георгиев – директор на ЛЗС – София, Ирена Петкова – директор на РИОСВ – София, представители на ГСС – София.

Присъстващите изслушаха приветственото слово на д-р инж. Анна Петракиева – директор на Парка. В него тя изрази благодарността си към всички приятели, съмишленици, партньори в общото дело за поддържане на територията на Парка и планината и туристическата инфраструктура в тях в добро състояние. Отбелязан бе и друг голям повод за празник – новоизграденият покрив на сградата на Екостационара, построен с финансовата подкрепа и помощта на ръководството на МЗХ в лицето на инж. Мирослав Маринов, ИАГ и инж. Стоян Тошев, ЮЗДП – Благоевград, и директора му инж. Валентин Чамбов, ЮЦДП –

Домакини, гости и учениците от 191 ОУ „Отец Паисий“ в с. Железница отбелязаха заедно годишнината на Природния парк

Детския екостационар „Бели брези" с новоизградения покрив

Празнично настроение внесоха талантливите ученици с богатата си фолклорна програма

Смолян, с директор инж. Здравко Бакалов, както и инж. Александър Кроснев, директор на ДГС – Самоков. Принос в осъществяването на проекта има и Столичната община чрез Фондация „София – европейска столица на спорта", която през миналата година дари средства за изграждането на втората детска площадка на територията на Екостационара. Построен през 2012 г. с финансовата подкрепа на Лихтенщайн, Норвегия и Исландия по Проект „Възраждане и запазване на традиционни строителни техники и умения, използвани в България", той привлича любознанието на децата всяка година с помещаващия се в него Музей на совите и със специално обособената детска работилница.

Дирекцията на ПП „Витоша" получи поздравителни адреси от проф. д-р Иван Палигоров – председател на Съюза на лесовъдите в България, инж. Мирослав Маринов, инж. Валентин Чамбов, инж. Николай Николов, инж. Цветан Динев, бившия кмет на столицата Йорданка Фандъкова. Почит към рождения ден, а и към достолепието и красотата на Витоша отдадоха учениците от 191 ОУ „Отец Паисий" с директор Савина Игнатова във витошкото село Железница. Облечени в пъстри носии, децата изпълваха празника със стихотворения, песни и танци от българския народен фолклор. Богатата им програма бе веселият фон на тържествената церемония, на която Дирекцията на Парка връчи благодарствени писма на ръководителите на горските институции и Фондация „София – европейска столица на спорта", подпомогнали развитието на инфраструктурата на защитената територия. Цветелина Миткова – ученичка в 7 клас, която прочете пред присъстващите своето есе „Защо обичам Витоша", поднесе на д-р инж. Анна Петракиева благодарствено писмо за положените усилия през годините от страна на Парка за опазването на красотата и природните богатства на Витоша.

А в петъчния предиобед красивата Витоша преливаше от цветове и повеляваше на дошлите да останат за по-дълго. В сградата на Екостационара от дърво, камък и глина ги очакваха топли напитки и малки кулинарни изкушения. Сгушени сред аромата на дървесина и сред планинската тишина, дошлите да почетат празника бяха забравили, че са колеги, защото ги свързваше най-вече дългогодишното приятелство, пред което трудностите и пречките бледнеят.

Борислав БЕЛДЕВ
Снимки: Йордан ДАМЯНОВ

Как влияят фазите на луната върху горскодървесната растителност?

Инж. Стоян ТОШЕВ – изпълнителен директор на ИАГ,
инж. Здравко БАКАЛОВ – директор на ЮЦДП – Смолян

Преди да потърсим отговора на този въпрос, да си припомним едно събитие от миналата година. На 17.09.2022 г. в 18.30 ч. в Родопите се разразява силна ветрова буря, която нанася сериозни щети на дървостоите на територията на Държавните горски стопанства в Доспат и Борино и Държавните ловни стопанства „Широка поляна“, „Борово“ и „Извора“ – териториални поделения на Южноцентралното държавно предприятие – Смолян. Понастоящем усвояването на пострадалата от природното бедствие дървесина върви с добри темпове и обемът на събраната дървесина е над 65 % от общо засегнатата.

Установено е, че в сухи условия и при подходяща вентилация дървесината издържа дълго време, без да стигне до трайно повреждане. Редуващото се навлажняване и изсушаване обаче, както и изкореняването създават благоприятна среда за гниене. Какви промени се наблюдават след бурята? Към настоящия момент преобладаващата част (90 %) от пострадалата дървесина е без значителни промени както технически, така и визуално. При теренно посещение в увредените гори бяха споделени наблюдения и мнения, че тази дървесина е пострадала във фаза на „стара месечина“ (пълна луна) и според вярванията и практиките на хората, живеещи в планината, нейната трайност е гарантирана.

Има ли това интересно наблюдение практическо приложение?

След проверка в системата на горите на европейско ниво е установено, че в Австрия през 2003 г. е извършено изследване за влиянието на фазите на луната върху ритъма на физиологичен растеж на горскодървесната растителност. Ръководител на проекта е проф. Ернст Цюрхер от Технологичния университет в Цюрих, Швейцария (ETH – Zurich). Забелязано е, че начинът, по който семената набъбват във вода, невинаги е еднакъв, а всъщност съответства на ритъма на луната. Докато тя расте, семето поглъща повече вода, а когато намалява, то „пие“ много по-малко за същото време. По-нататъшно изследване разкрива, че дърветата „пулсират“ в синхрон с приливите и отливите на океаните, управлявани от луната. Наблюдава се разширяване на стволовете, когато луната расте, и свиване, когато тя намалява. Тези ритмични колебания в диаметъра на дървесните стъбла са независими от светлината, температурата и влажността на въздуха и показват, че луната влияе върху водния поток между различните части на дърветата (Цюрхер, 1998).

При свои проучвания през 1999 г. проф. Цюрхер обобщава емпиричните практики и вярвания за влиянието на слънчевия ритъм (фотопериодизъм, сезонност) и лунния ритъм (приливи и отливи) върху растежа, структурите, характеристиките и свойствата на

Фазите на луната от септември 2023 до март 2024

Monat/Tag	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31
September	FR	SA	SO	MO	DI	MI	DO	FR	SA	SO	MO	DI	MI	DO	FR	SA	SO	MO	DI	MI	DO	FR	SA	SO	MO	DI	MI	DO	FR	SA	
															NM														VM		
Oktober	SO	MO	DI	MI	DO	FR	SA	SO	MO	DI	MI	DO	FR	SA	SO	MO	DI	MI	DO	FR	SA	SO	MO	DI	MI	DO	FR	SA	SO	MO	DI
														NM														VM			
November	MI	DO	FR	SA	SO	MO	DI	MI	DO	FR	SA	SO	MO	DI	MI	DO	FR	SA	SO	MO	DI	MI	DO	FR	SA	SO	MO	DI	MI	DO	
													NM														VM				
Dezember	FR	SA	SO	MO	DI	MI	DO	FR	SA	SO	MO	DI	MI	DO	FR	SA	SO	MO	DI	MI	DO	FR	SA	SO	MO	DI	MI	DO	FR	SA	SO
													NM														VM				
Januar	MO	DI	MI	DO	FR	SA	SO	MO	DI	MI	DO	FR	SA	SO	MO	DI	MI	DO	FR	SA	SO	MO	DI	MI	DO	FR	SA	SO	MO	DI	MI
											NM														VM						
Februar	DO	FR	SA	SO	MO	DI	MI	DO	FR	SA	SO	MO	DI	MI	DO	FR	SA	SO	MO	DI	MI	DO	FR	SA	SO	MO	DI	MI	DO		
									NM															VM						
März	FR	SA	SO	MO	DI	MI	DO	FR	SA	SO	MO	DI	MI	DO	FR	SA	SO	MO	DI	MI	DO	FR	SA	SO	MO	DI	MI	DO	FR	SA	SO
	*	*	*	*	*	*	*	*	*	NM															VM	*	*	*	*	*	*

Фиг. *Фазата на намаляваща луна е показана в жълто-кафявия цвят, което означава: Моля, добивайте дървесина само по време на тази фаза.*
VM – Пълнолуние; NM – Новолуние.
** – Дните през март да се използват само в краен случай във високите части на планините или при много сурово време.*
Символи: брадвичка – Добив на строителна дървесина; смърч – Засаждане на дървета.
Съкращения в редовете – DO – четвъртък, FR – петък, SA – събота, SO – неделя, MO – понеделник, DI – вторник, MI – сряда.
На https://www.thoma.at/broschueren/thoma-mondholz-kalender/ можете да видите календара за 2024 година.

дървесината. Цитира Gabriel (1988), че „луната е силно свързана с водата и пълнолунието носи повече вода в растението, отколкото новолунието“. Ясно е изведена позицията, че добитата дървесина от „лунно дърво“ (т.е. след пълнолуние) е по-плътна, огнеустойчива и по-устойчива на нападения от болести и насекоми.

В миналото фазите на луната са отчитани при добиването на дървесина за строителство, изработка на комини, музикални инструменти и кутии за съхранение на млечни продукти, бъчви за вино, дървени плугове и плавателни средства. Малко и недостатъчни са проучванията за доказване на тези връзки, но използването на лунен календар в земеделието и цветарството е доказало своите ползи.

За домовете на хората качеството на строителната дървесина винаги е било от основополагащо значение. Доскоро се смяташе, че проблемите с мухъла, гъбите или насекомите могат да се решат единствено чрез прилагането на химични препарати. Но така губещи се оказват и обитателите на дома, и околната среда. Сега е известно, че и естествените средства могат да помогнат трайно. Това показва не само опитът на нашите предци, но и новите научни открития. Заедно с месторастенето, надморската височина и внимателното сушене е важно и времето за добив на дървесина. Разбира се, и дървесината, добита в правилния момент, се нуждае от правилна преработка и конструктивна защита. Заедно с всички останали мерки за осигуряване на качеството ù тя става безопасна за хората и създава уют в дома.

В Германия е разработен лунен календар, с който се избира времето за добив на дървесина за строителни цели *(фигурата)*. Дали е оправдано използването на лунния ритъм при планиране на лесовъдските дейности в горите, е въпрос на следващи наблюдения, проучвания и анализи. В крайна сметка знаем, че природата е велик учител, а ние като лесовъди, въоръжени със знания, можем да проявим интерес към нейните уроци.

Би било не само любопитно, но и полезно за нашата практика – покрай ежедневните дейности по стопанисване на горите, експертите на Южноцентралното предприятие – Смолян, Лесозащитната станция – Пловдив, и съответните регионални дирекции по горите да извършват наблюдения за установяване на влиянието на фазите на луната върху качеството на дървесината и активността на короядите след увреждане от абиотични фактори в смърчовите гори в Родопите.

Изложбата на трофеи от благороден елен затвърждава лидерството ни в световното трофейно дело

За девета поредна година на територията на ДЛС „Воден – Ири Хисар“ (СЦДП), бе проведена изложба на трофеи от благороден елен, добити през септември и октомври тази година в Държавните ловни стопанства „Воден – Ири Хисар“, „Дунав“, „Каракуз“, „Мазалат“, „Несебър“, „Ропотамо“, „Кормисош“, „Борово“, „Тракия“ и „Чепино“, Държавните горски стопанства „Сеслав“ в гр. Кубрат и в Средец, дивечовъдните участъци „Зли дол“, „Тодорчетата“, „Бяла крава“ и Ловно-рибарските сдружения в Тутракан и Попово.

На събитието присъстваха зам.-министърът на земеделието и храните инж. Мирослав Маринов, изпълнителният директор на ИАГ инж. Стоян Тошев, доайенът на ловното дело проф. Нино Нинов, кметът на община Завет Ахтер Велиев, директорите на шестте държавни предприятия, директори на държавни горски и ловни стопанства, ловни експерти, представители на ЛТУ и много гости. Изложбата бе открита от инж. Иван Недков – директор на Северноцентралното държавно предприятие – Габрово, който подчерта, че изложените трофеи показват много успешен ловен сезон, което е повод за гордост от постигнатото.

Зам.-министър Маринов обърна внимание на възходящата тенденция в развитието на ловното стопанство в България. Той подчерта, че отговорността за устойчивото управление на дивеча и екосистемите е ангажимент на институциите и ловците и че такива изложения са от изключително значение за развитието на ловното стопанство у нас.

Приветствие отправи инж. Стоян Тошев, който отбеляза ролята на Северноцентралното държавно предприятие в създаването чрез своите ловни стопанства на успешна традиция, която ще се запази и продължи, и факта, че с всяка изминала година броят на участниците и посетителите в изложбата се увеличава. Според него българското ловно стопанство се развива много успешно и извоюва своето място на световния ловен трофеен форум.

Приветствие на изпълнителния директор на ИАГ инж. Стоян Тошев при откриването на изложбата в присъствието на (от дясно наляво): инж. Мирослав Маринов – зам.-министър, инж. Иван Недков – директор на СЦДП, проф. Нино Нинов и инж. Кирил Колев – директор на ДЛС „Воден – Ири Хисар“

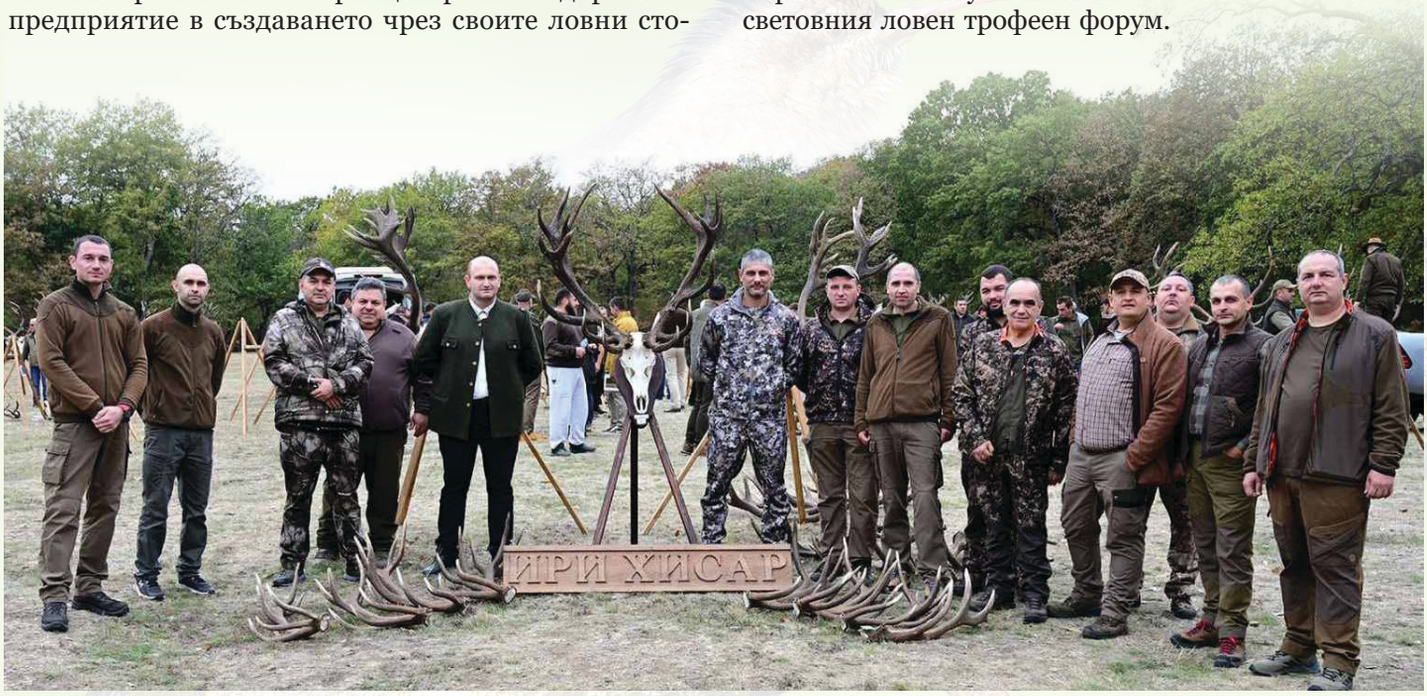

Инж. Кирил Колев със служители на ДЛС „Воден – Ири Хисар“, които работят за успеха на трофейното дело

С внимание бе следена експертната оценка на трофеите от проф. Нино Нинов

Инж. Кирил Колев – директор на ДЛС „Воден – Ири Хисар“, благодари на всички присъстващи за тяхната съпричастност и активно участие в изложението и подчерта: „Производството на трофея е бавен процес, изискващ години целенасочена системна работа, подчинена на наука и природни закони, които не се влияят от политически процеси и управленски кризи, нямат мандатност и цвят. За успеха на този процес са нужни труд и себеотрицание от една малка група от хора, немного известна и позната на обществото, нарекла себе си дивечовъди и ловни стопани.“ Инж. Колев сподели още, че с цената на много труд и себеотрицание през последните 3 години 20 % от официалното ползване на благороден елен в страната се осъществява именно от „Воден – Ири Хисар“ и 3 поредни години Стопанството е на първо място по реализирани приходи от ловностопанска дейност. Радващ факт е, че през 2021 г. тук е добит трофей с оценка 258 т. по CIC, както и това, че първите 3 трофея с най-висока оценка в България за 2023 г. също са добити в Стопанството. Инж. Колев имаше основателен повод да благодари на служителите си, които са в основата на този успех.

Доайенът на ловното дело проф. Нино Нинов разгледа всичките изложени 76 от общо 175 трофея от цялата страна, като даде за всеки един своята експертна оценка и коментар. Добитите през този ловен сезон трофеи са включени в „Каталог на добитите трофеи от благороден елен“, издаден от СЦДП – Габрово. От анализа му става ясно, че 65 от тях са с над 210 точки по CIC и са получили златен медал. Още толкова са добитите за 2023 г. трофеи със сребърни отличия и 30 – с бронзови. Посетителите имаха възможността да видят трите най-добри трофея от благороден елен от 2023 г. и трите, добити в ДЛС „Воден – Ири Хисар“.

Тази година изложбата се разшири – в нея взеха участие и трофеи от стопанствата в териториалния обхват на Югоизточното и Южноцентралното държавно предприятие. ЮИДП участва с 9 трофея, добити на територията на Държавните ловни стопанства „Ропотамо“, „Несебър“ и „Мазалат“. От тях 3 са отличени със златен, 1 – със сребърен, и 3 – с бронзов медал. ЮЦДП взе участие за пръв път, като представи 15 трофея от родопската популация на благороден елен, добити на територията на Държавните ловни стопанства „Кормисош“, „Борово“, „Чепино“ и „Тракия“. От тях 2 са отличени със златен, 4 – със сребърен, а 7 – с бронзов медал.

На преден план един от трофеите, добит в ДЛС „Воден – Ири Хисар“ през 2023 г., 244.26 т. CIC, златен медал

Трофеят, представен от ДЛС „Дунав“ – Русе, 236.35 т. CIC, златен медал

Всички ловни дейци, присъстващи на събитието, направиха равносметка за състоянието на благородния елен и стопанисването му на територията на страната, а и почерпиха колегиален опит, който е в основата на „отглеждането“ на такива завидни трофеи. Генетичният потенциал, притежаван от благородния елен, обитаващ земите ни, е признат в световен мащаб. И деветото издание на изложбата доказа факта, че страната ни остава световен лидер в отстрела на трофейни животни от този вид.

Инж. Кристина ИВАНОВА
гл. експерт в Дирекция „Контрол по опазване на горските територии и ловно стопанство“ в ИАГ
Снимки: Инж. Цветомир ЦОЛОВ

Инж. Незабравка ВУШКОВА – главен експерт в Горска семеконтролна станция – София

Имам възможността да работя с най-ценните гори

Днес ще споделим работния ден на една от най-дългогодишните служителки на ГСС – София, инж. Незабравка Вушкова. Тя е един от малкото лесовъди, които работят в областта на горските репродуктивни материали, интродукцията на дървесни и храстови видове, опазването и възпроизводството на горските генетични ресурси.

Пътувайки за ДГС – Лесидрен – териториално поделение на Северозападното държавно предприятие – Враца, инж. Незабравка Вушкова ни запознава с основните дейности, които извършва като експерт в Горската семеконтролна станция. Те са свързани с прилагане на законодателството в областта на горските репродуктивни материали (ГРМ) – одобряване и отмяна на базови източници на ГРМ от горски дървесни и храстови видове. Организира, координира и контролира изграждането и стопанисването на Горската семепроизводствена база (ГСБ) за определения ú район на дейност.

И така, информирани и обогатени от разказа за специфичната лесокултурна дейност на експерта-лесовъд на Станцията, в която един ден е само малка частичка от работата, пристигаме в ДГС – Лесидрен.

Днес попадаме в тази част от работата на Станцията, която е свързана с лесоустройството, оценката, контрола, координацията и съгласуването на лесовъдската дейност за бъдещото стопанисване и използване на насажденията, включени в горската семепроизводствена база.

На територията на Стопанството в момента се провежда теренната работа по инвентаризация на горските територии, извършвана от лесоустроителите на „Призма инфо“ ЕООД, за изготвянето на новия Горскостопански план. Общата задача в момента е какви лесовъдски мероприятия ще се провеждат в насажденията – източници на репродуктивни материали, в следващите 10 години, така че те да изпълняват своите цели и задачи: осигуряване на устойчиви по количество и качество реколти; използване на горски репродуктивни материали с контролиран произход; запазване на биологичното разнообразие и съхраняване на автохтонните и подобрените чрез методите на горската генетика и селекция генетични ресурси.

За днешния и утрешния ден са предвидени проверки на насажденията за семепроизводство, които са одобрени за базови източници за добив на горски репродуктивни материали. На базата на състоянието на всяко отделно насаждение се прави предложение за по-нататъшното му стопанисване. На територията на ДГС – Лесидрен, се намират 19 такива насаждения с обща площ 118 ха и днес трябва да се обходят поне половината от тях.

1

За извършване на тази експертиза по състоянието и бъдещото стопанисване на ГСБ е назначена комисия от изпълнителния директор на ИАГ, която включва заинтересованите страни – инж. Цветомир Груев – главен експерт в РДГ – Ловеч, инж. Димитър Балкански – зам.-директор на ДГС – Лесидрен, инж. Веселин Маринков – ръководител-проект в лесоустройствена фирма „Призма инфо“ ЕООД (между другото известна с мотото „Партньорството с нас води до пристрастяване“), инж. Тодор Станчев – началник на ГСУ – Микре, инж. Димитър Димитров – началник на ГСУ – Лесидрен, и представители на ГСС – София – инж. Незабравка Вушкова, председател на комисията, и инж. Златина Цветанова. Не ни остава друго освен да гледаме и тайно да се възхищаваме на бързата и организирана работа на лесовъдите (*сн. 1*). Както и на колегиалност, изслушване на констатациите, професионално задаване на въпроси, бързина и точност, изградени от опита, и в голяма степен – и от обичта към работата, която вършат.

Навлизаме навътре в лоното на гората „Бялка“, взела името си от местността, върху която се разпростира. Под краката ни е бигор – парчета шуплеста варовикова скала, а около нас уникална автохтонна популация от зимен дъб. Задачата тук е първо да се извърши оценка на насаждението, въз основа на която се установява дали отговаря на изискванията да бъде включено в ГСБ (*сн. 2*). За целта инж. Вушкова и инж. Цветанова заедно с лесоустроителя инж. Маринков обхождат територията и попълват карнетите за характеристика и оценка на насаждение, предложено за източник на производство на репродуктивен материал от категория „селекциониран“ (*сн. 3*).

На пръв поглед тук, на терена, всеки работи за своята част от задачите, защото, накратко казано, лесоустройството дава количествената характеристика на насажденията, а горският семеконтрол – качествената. Но знаем, че в крайна сметка всичко ще се обедини в горскостопанската програма, по която горите „ще живеят“ в следващите 10 години.

В минути на малка почивка един по един от групата се сещат – за Нели и Веселин тук е третото лесоустройство, но за доайена инж. Груев е четвъртото.

Прехвърляме се в семепроизводствено насаждение, което се намира в защитената местност „Синкрия“. Естествено смесено насаждение от бук и дъб, в което се срещат и шестил, ясен, бреза, а букът – обръщат ни внимание – е на нехарактерна надморска височина от 400 м (*сн. 4*). Тук специалистите подчертават значението на тези източници и използването и проучването на генетичен материал от тях във връзка с климатичните промени.

Още един обект в ГСУ – Микре – 140-годишно семепроизводствено насаждение от бук. Отново виждаме великолепието на зрялата гора, която ще продължи да дава живот на следващите поколения. Инж. Вушкова споделя: „Отминало е времето, когато съхраняването на горския генетичен фонд се е извършвало единствено чрез консервиране и забрана на възобновителни сечи, защото е отчетено, че това води до влошаване на състоянието на насажденията и дори до загуба на генетичен материал“. В съответствие с наредбите тук през 2021 г. е изведена възобновителна – групово-постепенна сеч с цел възобновяване на насаждението и за запазване на генетичните качества на стария дървостой.

Инж. Вушкова разказва: „Истинско предизвикателство за специалистите обаче се оказва провеждането на индивидуална селекция, при която се определят дървета „родители на фамилии“, или както са познати в нашата лесовъдска практика – „кандидат-елитни“ и „плюсови дървета“. В повечето случаи, за да откриеш едно подходящо, отговарящо на изискванията дърво, трябва да обходиш стотици хектари гора, но и удовлетворението е голямо“. След малко с помощта на инж. Вушкова се „запознаваме“ и с кандидат-елитното дърво от зимен дъб, намиращо се в семепроизводствено насаждение, което също притежава карнет с описание (*сн. 5*). Репродуктивен материал от такива дървета се интродуцира в семепроизводствените градини и географските култури.

Научаваме, че семепроизводствените насаждения, в зависимост от дървесния вид, трябва да отговарят на различни критерии, един от които е площта. За да съдържа доста-

тъчно генетично разнообразие за бука например, площта на насаждението трябва да е най-малко 20 декара. И така посещаваме най-голямото по площ в района, което е от 176 дка (*сн. 6*).

Когато инж. Вушкова се завърне в офиса след свършената теренна работа, ú предстои изготвяне на необходимите документи, описания, карнети, протоколи, списъци, сверяване и съгласуване на данните с другите институции.

5

ПО ЧОВЕШКИТЕ И ПРОФЕСИОНАЛНИТЕ ПЪТЕКИ

Незабравка, родена в София, израства в семейството на инженер-лесовъдите Бойка и Богдан Василеви, чийто професионален живот преминава в горските служби на Рибарица, Етрополе, Ловеч, Коми АССР и централното горско ведомство. Но горският ú корен е още по-дълбок – и днес в с. Джурово хората помнят Евтим Горския, дядото на Нели, до когото тя като ученичка пише писма, адресирайки ги точно по този начин: „До Евтим Горския“. Въпреки тази силна „закваска“ по настояване на баща ú постъпва в Педагогическия институт в Сиктивкар – столицата на Автономната република Коми, в която работят по това време родителите ú.

След завръщането си в България Незабравка води 3-годишна неуспешна „борба“ с математиката в Софийския университет и най-накрая се прехвърля да учи във Висшия лесотехнически институт. Дипломира се през 1990 г., когато с настъпващите промени отпада разпределението ú за „Агролеспроект“. И така започва работа временно по заместване в лабораторията на Горската семеконтролна станция. Нели, израснала в столицата и добила първата представа за горските територии от студентските практики, се влюбва в професията си и в местата, в които протича ежедневието ú – вековните букови гори на Стара планина, величествените иглолистни гори на Рила и Пирин, простора на Родопите и приказните липови насаждения в Лудогорието.

Разбира се, в ГСС – София, е попаднала на хора с авторитет в професията. От колегите, за които споменава с благодарност и обич – инженерите Свилена Божинова, Георги Панков, Христина Пипкова, Всеволод Стоянов, Вергил Христов, научава много. Практически опит и знания трупа и благодарение на колегите лесовъди от горските стопанства и регионалните дирекции по горите, с които работи през годините. Ето защо днес инж. Вушкова много държи да има приемственост между поколенията. И сме сигурни, че е отличен учител за младите и по най-добрия начин ще предаде опита си.

Не прекъсваме разказите ú за всекидневието на специалиста, който участва в подбора на най-хубавите насаждения за обособяване на семенните бази, а когато базата е определена, как се следи и контролира състоянието ú. – Отборът на семенните бази у нас започва от 60-те години на XX в., когато идва времето на масовите залесявания – разказва инж. Вушкова, – и повечето от тях съществуват и до днес. „Образова“ ни и по въпроса за семепроизводствените градини. Разказва, че в някои от създаваните по-масово през 1986 – 1987 г. по идея на инж. Борис Бузов популационни семепроизводствени градини като млад специалист тя е участвала в извършването на селекция, когато те са били още в „детска“ възраст“ – 5 – 6-годишни. Днес от тях се добиват качествени репродуктивни материали. В годините е участвала в създаването на семепроизводствени градини от сребрист смърч, бяла мура, дребнолистна липа, летен дъб, черен бор на територията на ГСС – София.

От този човешки разказ разбираме, че животът на инж. Вушкова е постоянно пътуване и че е била в стотици различни горски територии, защото районът на нейната работа все е нараствал и спокойно може да се каже, че тя познава в подробности горите на половин България. И наивно я питаме дали е възможно да ги помни тези гори. На което тя се усмихва и казва: „Разбира се, всяка от тях е уникална, а аз имам възможността да работя с най-ценните гори“. Нели не е от хората, които ще се изхвърлят с високопарни фрази, и когато я питаме кога е била щастлива с професията си, казва просто: „Когато виждах смисъл в работата си, бях много щастлива“.

Има едни лесовъди експерти в специализираните звена на ИАГ, които рядко са на преден план, но съвестно и експертно вършат своята лесовъдска работа, знаят, че тя е адресирана към бъдещите поколения и средата, в която те ще живеят.

Когато яркото злато на есенния ден премина в спокойната мед на залеза, с изненада установяваме, че работният ден на инж. Незабравка Вушкова отдавна е отминал. За да започне отново утре, както е вече 33 години, все на едно и също място – Горската семеконтролна станция – София.

Светлана БЪНЗАРОВА
Снимки: Йордан ДАМЯНОВ

6

Адаптивно стопанисване на бялборовите култури

Доц. д-р Георги КОСТОВ, гл. ас. д-р Нено АЛЕКСАНДРОВ – катедра „Лесовъдство“, гл. ас. д-р Тома ТОНЧЕВ – катедра „Лесоустройство“, ЛТУ

Бялборовите култури са символ на масовите залесявания у нас в началото на втората половина на XX век. Създавани са с много ентусиазъм, доброволен труд и за почти всякакви цели. Вечнозелени, те доведоха до коренна промяна на ландшафта на България. Днес широката общественост ги възприема като природна даденост. За лесовъдите и специалистите по горска екология е ясно, че това не е така. Чрез периодичните съхнения в изкуствените гори от бял бор природата дава ясен знак, че екосистемните ползи от тези насаждения са временни и решително застрашени. Климатичната криза само допълва риска от значими загуби на горско покритие, съпроводено с прогресивна деградация на значима част от териториите. Предизвикателството пред лесовъдите за успешното адаптиране на тези изкуствени бялборови гори към настоящата и бъдещата среда е на второ място по обем работа след правилното стопанисване на издънковите дъбови гори в страната.

Настоящата монография е не само пореден опит за обобщаване на промените в лесовъдските концепции за стопанисването на бялборовите култури, които обичайно следват периодичните здравословни проблеми, предизвикани от абиотични и биотични фактори. Тя заявява претенция за представяне на проактивни лесовъдски системи, основани на теорията за екосистемно съответствие на насажденията от бял бор, респективно за тяхното адаптивно стопанисване.

Изследванията и доказателственият материал са резултат на проучвания по възложена от Югозападното държавно предприятие – Благоевград, научна задача „Диференцирано стопанисване на културите от бял бор в ЮЗДП“. Проучването е комплексно, като са обхванати главните аспекти на лесовъдските познания – създаване и развитие на насажденията; растеж и производителност; здравословно състояние, отглеждане и възобновяване; икономическо значение и адаптиране на управлението на бялборовите култури.

В значителна степен представените заключения са валидни за цялата страна. Това прави монографията полезна за експертите по горите и всички, свързани с управлението и опазването на природните ресурси.

Горите имат най-голямо значение за формирането на разнообразния ландшафт на страната ни. Неизбежните закономерности в поведението на бялборовите култури несъмнено ще доведат до промени в този ландшафт. Настоящата монография помага тези промени да бъдат разбрани и очаквани, за да бъдат контролирани обосновано, което е смисълът на лесовъдската дейност.

Белият бор (*Pinus sylvestris* L.) е най-широко разпространеният иглолистен вид в света с естествени гори и насаждения в цяла Евразия. Видът има голямо икономическо значение за дърводобива – особено в северноевропейските страни. На границата на своето югозападно разпространение, където местообитанията му са в планинските райони, насажденията от бял бор са били обект на стопанска дейност от края на XIX в. с различни цели – производство на дървесина, защита на почвата, регулиране на водите и др. (del Río et al., 2017).

Белият бор е ценен дървесен вид с обширен ареал и висок полиморфизъм. От иглолистните дървесни видове е най-широко разпространеният в България. В хоризонтална посока се среща от Стара планина до Славянка, а във вертикална – от 700 м до 2100 м н.в. при различни екологични условия. Формира чисти и смесени насаждения.

Създадените през периода на масовите залесявания в България (втората половина на XX в.) иглолистни насаждения са резултат от тогавашната политика за увеличаване на залесената площ на страната и като цяло на прираста в горите. Целите на залесяванията са различни: 1. Противоерозионни – култури, създадени по т.нар. технически проекти за борба с ерозията. Насажденията трябва да ограничат ерозионните процеси и по този начин да предотвратят бързото акумулиране на седименти в новосъздадените язовири. 2. За изграждане на „зелени горски пояси“ около промишлени комплекси и големите градове с цел подобряване на ландшафта и качеството на въздуха. 3. Реконструкция – създаване на иглолистни култури за подмяна на състава на някои „малоценни“

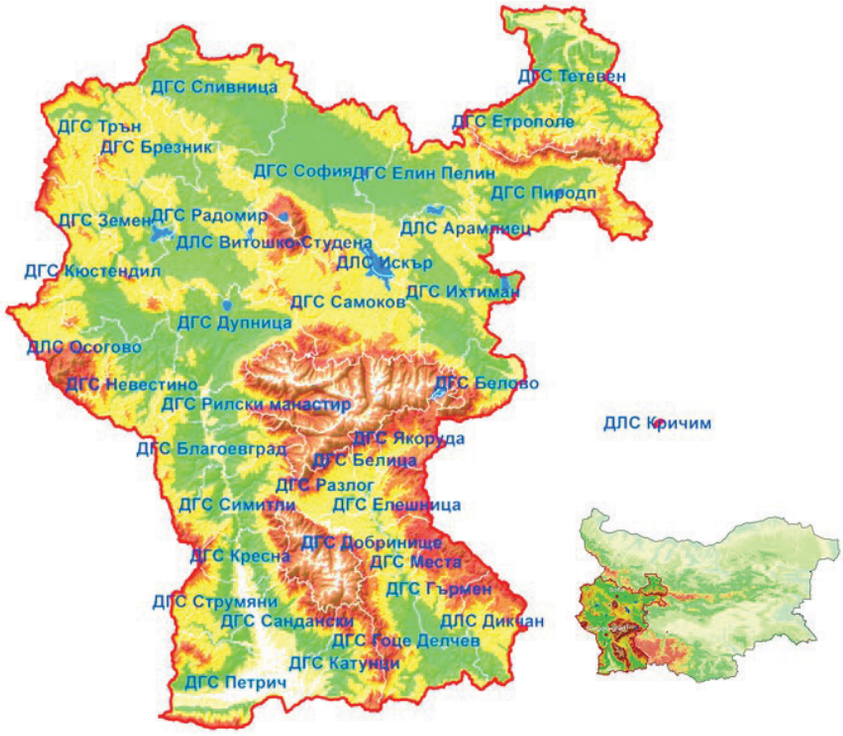

Фиг. 1. *Териториален обхват на Югозападното държавно предприятие*

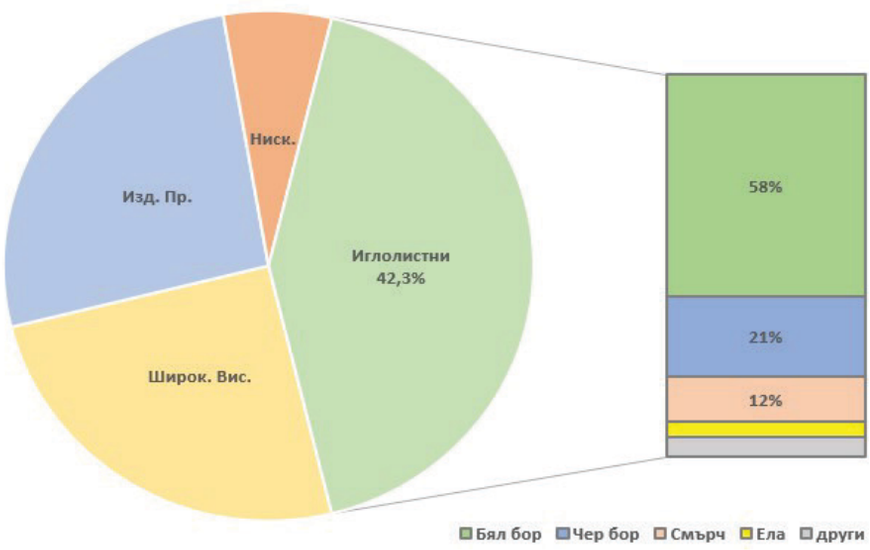

Фиг. 2. *Разпределение залесената площ на ЮЗДП по групи гори и дървесни видове*

широколистни насаждения, увеличаване на производителността на горите и в частност – на дела на иглолистните. Последното е общоевропейска тенденция в годините след Втората световна война (Костов, 2021).

Югозападното държавно предприятие обхваща цялостно държавните горски територии в областите Благоевград, Кюстендил, Перник, София град, София – област. Към него са включени и част от горски територии на области Ловеч, Пазарджик и Пловдив (*фиг. 1*).

Иглолистните гори в ЮЗДП съставляват 42.3 % от общата залесена площ. Най-широко разпространеният иглолистен дървесен вид в него е белият бор, който заема 58 % от площта на иглолистните (*фиг. 2*).

Горите от бял бор в територианния обхват на ЮЗДП съставляват и 48.4 % от площта на естествените бялборови гори у нас и 42.7 % от бялборовите култури в България (*фиг. 3*).

По произход бялборовите гори на територията на ЮЗДП имат следното разпределение: преобладават културите (54 %), а естествените насаждения заемат 46 % от площта.

Основните лесовъдски предпоставки за масовите залесявания с бял бор са пионерният характер на вида, относително лесната технология за създаване на насажденията и изобилието от посевни материали. Бялборовите култури в обхвата на изследването са създавани на различни надморски височини и типове месторастения (*фиг. 4*). Посочените по-горе цели на създаване на културите от иглолистни и в частност от бял бор предопределят факта, че по-голямата част от създадените култури са върху сравнително бедни и сухи и сухи до свежи месторастения.

Културите от бял бор са били предмет на експертни проучвания и решения за управление, основани на възникнали проблеми в тяхното състояние, в продължение на повече от три десетилетия. В последните години такива са съвещанията и изготвените разработки от различни колективи: „Трансформация на иглолистни култури, създадени в ареала на широколистните дървесни видове, в насаждения със семенен произход“, 2015 – колектив от изследователи от ИГ при БАН и ЛТУ; „Перспективи и насоки за стопанисване на изкуствените иглолистни гори“, Кюстендил 2016 г.; „Указания са стопанисване на иглолистни култури“ – ИАГ от 26.02.2016 г. и други. Заедно с изследвания от предишни десетилетия посочените източници потвърждават и допълват информацията относно: 1. Различните слабости при създаването на насажденията – от избора на посевни материали до технологиите на засаждане; 2. Идентифицирането и решаването на проблеми, които се отнасят до здравословното състояние на насажденията, като калами-

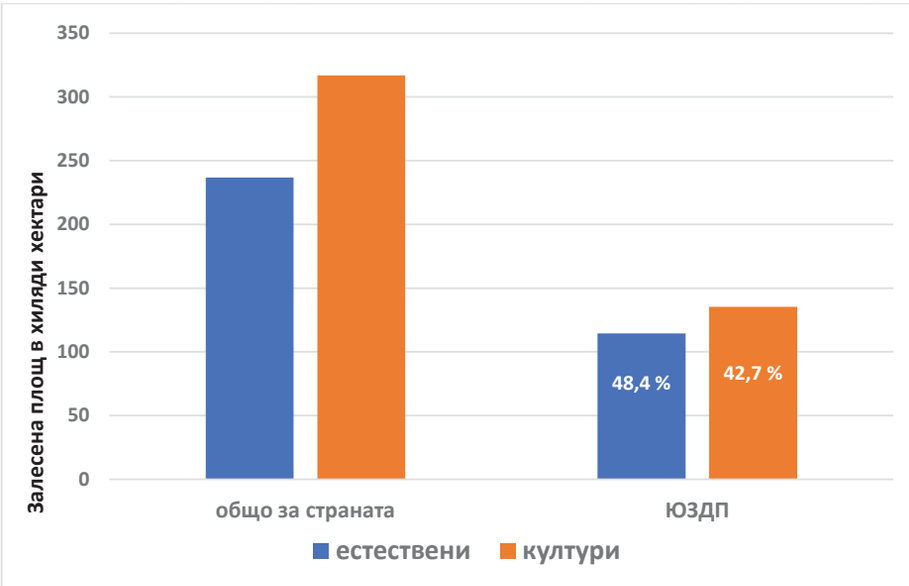

Фиг. 3. *Бялборовите гори в България и на територията на ЮЗДП*

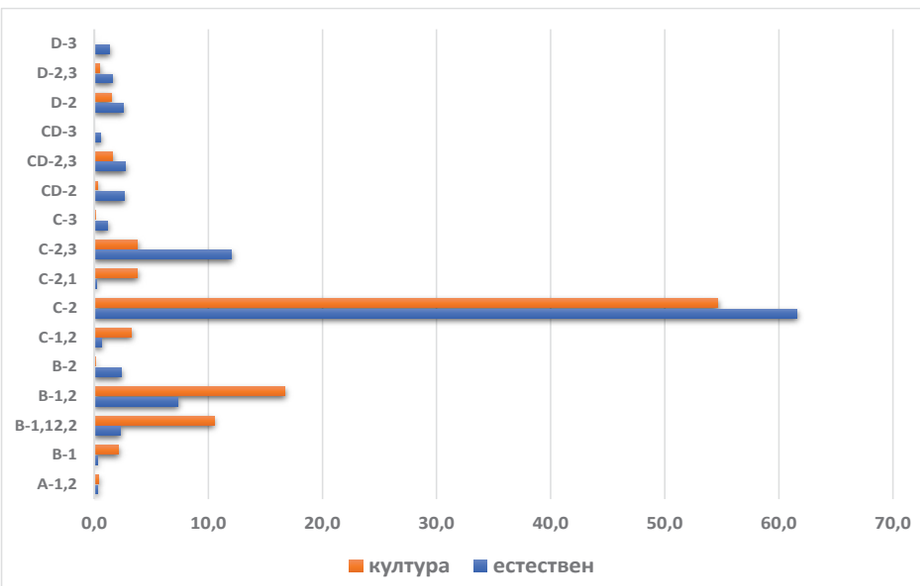

Фиг. 4. *Разпределение на площта на бялборовите насаждения в ЮЗДП по типове месторастения*

тети от вредители и проява на разнообразни болести, за които се доказва, че са вторични фактори; 3. Основните лесовъдски проблеми при стопанисването на бялборовите изкуствени насаждения произтичат от липсата на системни отгледни дейности (отгледни сечи) за огромната част от културите, както и недоброто им екосистемно съответствие с условията на средата. Предизвикателствата и рисковете за бъдещето на изкуствените насаждения от иглолистни се увеличават допълнително от климатичната криза и нуждата от адаптация на управлението към нея.

Каламитетите и болестите по бялборовите култури са видим и за неспециалисти проблем през последните три десетилетия не само на регионално ниво, но и в цялата страна. В подобна ситуация всички екосистемни функции и ползи от тези горски територии са поставени под заплаха. Решенията са свързани с адекватна и научно-обоснована лесовъдска реакция според

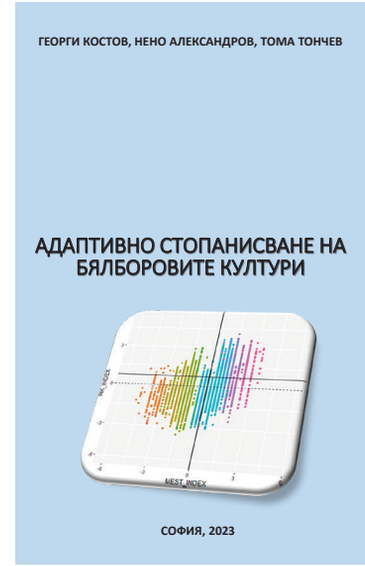

Монографията „Адаптивно стопанисване на бялборовите култури“

концепцията за екосистемно съответствие, чрез която да се извършват подходящи и възможни горскостопански намеси за опазване на горското покритие и увеличаване на издръжливостта на горските екосистеми. В това се състои главната цел на настоящото проучване.

В рамките на изследването последователно са изпълнени задачи, които имат практически смисъл за достигане до целта: Изясняване на състоянието на въпроса, концепцията за екосистемно съответствие и на здравословното състояние и досегашното стопанисване на въпросните насаждения; Определяне на зоните на уязвимост по климатични характеристики; Обработка на наличните данни от горскостопанските планове за създаване на подходящ набор от критерии за проверка на екосистемното съответствие; Теренна проверка за валидация на теоретичните резултати; Обобщение със съответни обосновани лесовъдски препоръки, включително финансови разчети; Направа на препоръки за управление на риска при стопанисване на културите от бял бор в перспектива.

(Продължава в следващия брой)

На добър час, випуск 2023!

Превърналото се в традиция тържество в навечерието на Деня на народните будители събра в Аулата на ЛТУ преподаватели, студенти, гости. Празникът, на който народът ни чества делото на българските просветители, книжовници и революционери и на всички, които са съхранили през вековете духовните ценности на нацията, бе отбелязан на 31 октомври. На официалната сцена местата си заеха ректорът на ЛТУ чл.-кор. проф. д.н. Иван Илиев, зам.-ректорите проф. д-р Милко Милев, доц. д-р Катя Тренчева, доц. д-р Нено Тричков, който беше водещ на тържеството, и Академичният съвет на Университета.

Официални гости на събитието бяха проф. д.н. Генка Ташкова – зам.-министър на образованието и науката, инж. Мирослав Маринов – зам.-министър на земеделието и храните, инж. Стоян Тошев – изпълнителен директор на ИАГ, проф. д-р Иван Палигоров – председател на Съюза на лесовъдите в България, проф. д-р Васил Живков – председател на БКДМП, акад. д.н. Ячко Иванов от Отделението за инженерни науки – БАН, акад. проф. д.н. Васил Големански – ИБЕИ – БАН, проф. д-р Красимира Станева – председател на Съюза за стопанска инициатива, проф. Красимир Петков – декан на Факултет „Спорт“ на НСА, д-р Димитър Яновски – зам.-председател на Българския ветеринарен съюз, д-р Галя Викьова – зам. изпълнителен директор на БАБХ, д-р Койчо Коев – директор на Центъра за оценка на риска по хранителната верига, директори на държавни горски предприятия – инж. Симеон Давидков (СИДП – Шумен), инж. Димчо Радев (ЮИДП – Сливен) и инж. Валентин Чамбов (ЮЗДП – Благоевград), инж. Надежда Ганчева – зам.-директор на НПГГС „Христо Ботев“ – Велинград.

Празничното слово, произнесено от проф. д-р Екатерина Тодорова – декан на Факултет „Екология и ландшафтна архитектура“ по случай празника, развълнува присъстващите. С мисъл и вяра 1 ноември – датата, на която почитаме Св. Иван Рилски Чудотворец – смятан за небесен закрилник на българския народ, е избрана преди 100 години за Ден на народните будители. В обръщението си към присъстващите проф. Тодорова каза: „Народните будители – малки и големи, знайни и незнайни, никога не са оставяли народните идеали да бъдат помрачени, надеждата и вярата за тяхното постижение да угаснат. Те са най-верните изразители на спонтанната воля на българския народ към безкористно и всестранно развитие. Самоопределени и утвърждавани като културна сила, те са живата и вечна връзка между минало, настояще и бъдеще. Те са безсмъртната гаранция, че нашият народ ще прескочи всички съдбоносни изпитания и ще оцелее.“

В навечерието на празника дипломите си получиха 200 абсолвенти. Гордост за Университета са 36-те отличници и 5-те пълни отличници на Випуск 2023 година. С приветствени думи към присъстващите висшисти, докторанти и техните близки се обърна ректорът на Университета чл.-кор. проф. д.н. Иван Илиев. Пожелания за успешна реализация отправиха проф. д-р Генка Ташкова, инж. Мирослав Маринов и инж. Стоян Тошев. Вълнуващите думи на Галилеевата клетва прозвучаха в ума и сърцата на дипломиращите се бакалаври и магистри.

Ректорът връчи дипломите на преподавателите от ЛТУ, на които през годината е присъдена академичната длъжност „професор“: проф. д-р Екатерина Тодорова, проф. д-р Мариус Димитров – декан на ФГС, проф. Стела Ташева (ФГП) и проф. д-р Виктор Савов (ФГП) и „доцент“: доц. д-р Илиян Манев (ФВМ) и доц. Георги Стоименов (ФВМ). Диплома за образователна и научна степен „доктор“ получиха д-р Станимира Шулева (ФГС), ас. д-р Илиян Георгиев (ФВМ) и ас. д-р Севен Ружди Мустафа (ФВМ).

Обявени бяха резултатите от проведения конкурс „Годишна награда на ректора за принос в развитието на научноизследователската дейност в ЛТУ“ и за стимулиране на публикационната активност на академичния състав, който е проведен в две категории: хабилитирани и нехабилитирани преподаватели. През 2022 г. общо 43-ма преподаватели са направили 104 публикации в списания с impact factor. Комисията по научноизследователска дейност и академичен състав към Академичния съвет е излъчила най-добрите. В катего-

Отличниците на Випуск 2023 г.

Проф. д-р Петър Антов – преподавател във Факултет „Горска промишленост“, получи „Наградата на ректора“

Преподавателите с академични длъжности „професор“ и „доцент“ и научно-образователната степен „доктор“ и наградените в конкурса „Годишна награда на ректора за принос в развитието на научноизследователската дейност в ЛТУ“

рия нехабилитирани преподаватели носители на награди са гл. ас. д-р Михаил Червенков от ФВМ (320 т.), гл. ас. д-р Николай Зафиров от ФЕЛА (271 т.) и гл. ас. д-р Николай Цветанов от ФГС (165 т.). В категория хабилитирани са отличени проф. д-р Петър Антов от ФГП (2150 т.), проф. д-р Виктор Савов от ФГП (964 т.) и доц. д-р Момчил Панайотов от ФГС (837 т.).

Пред присъстващите на тържеството бе прочетено приветствието на президента на Р. България Румен Радев. Поздравителни адреси бяха получени и от Кирил Вътев – министър на земеделието и храните, Йорданка Фандъкова – кмет на София, акад. Лъчезар Трайков – ректор на МУ, и председател на Съвета на ректорите, и бригаден генерал Иван Маламов – ректор на НВУ „Васил Левски“.

Тържеството продължи по факултети. Проф. Палигоров се обърна към бъдещите лесовъди с думите: „Добре дошли в професията! С работата си можете да реализирате своята представа за лесовъда. Нека се гордеем с делото на нашите предци и да продължим пътя им!“. Той обяви, че студентите от III курс в специалност „Горско стопанство“ са създали Студентско дружество към Съюза на лесовъдите в България. Чрез него младите хора ще могат да се включват в редиците на професионалната гилдия.

Заедно с дипломите си завършващите Факултет „Горско стопанство“ получиха награди от „Андреас Штил“ ЕООД, поднесени от инж. Калин Симеонов – гл. мениджър във фирмата, а отличниците – и от Изпълнителната агенция по горите, които им бяха връчени от инж. Стоян Тошев.

Випуск 2023 г. не пропусна очакваното с нетърпение традиционно хвърляне на абсолвентски шапки пред сградата на Лесотехническия университет.

Женя СТОИЛОВА
Снимки: Йордан ДАМЯНОВ

България ще има представителство на FSC®

Сертифицирани по FSC гори на територията на ДЛС „Росица" – Лъгът

По-голямата част от горите в България са сертифицирани по престижната международна система за доброволна сертификация и устойчиво управление на горите FSC®. Към 2023 г. това са 2 374 785 ха – около 65 % от всички горски територии в страната, в т.ч. около 80 % от държавните гори, което е добър знак за развитието на горския сектор в България.

Като резултат от стабилния напредък в България бе дадено началото на инициатива за създаване на местно сдружение, което да бъде част от международната мрежа от партньори на FSC в цял свят. Сдружението ще обедини на национално ниво социални, екологични и бизнес организации, които подкрепят доброволната сертификация и устойчивото управление на горите. През септември се проведе среща между представители на заинтересовани организации и членовете на FSC в България, за да бъдат уточнени основните параметри, цели и принципи на управление на бъдещото сдружение. На 19 септември бе обсъден вътрешният му устав, който трябва да бъде одобрен.

Forest Stewardship Council® (FSC) е международна неправителствена организация, официално регистрирана през 1994 г. след мащабни дискусии и анализ на резултатите от проведената Конференция на ООН за околната среда и развитието, известна още като Конференцията в Рио (1992 г.) или Срещата на върха за Земята. Целта на FSC е да бъдат създадени и приложени в цял свят инструменти, които да гарантират устойчиво управление на горите, а това означава да бъде постигнат баланс и консенсус между интересите на социалния, екологичния и икономическия сектори. Стандартите за сертификация на FSC са насочени към постигането на безопасни условия на труд за работещите в горите и справедливо отношение към местните общности, като в същото време се гарантира запазване на крехкия екологичен баланс и жизнеспособна икономическа среда за бизнесите в горския сектор.

Интересът към доброволната сертификация на горите нараства всяка година. Международните членове на FSC към 2023 г. са повече от 1000, сертифицираните дърводобивни, дървопреработвателни и търговски фирми по света – около 57 500, а сертифицираните гори по тази система за устойчиво управление – близо 160 000 000 ха в 89 страни.

Все повече нарастват интересът и доверието на потребителите в цял свят към сертифицираните продукти. Според последните проучвания повече от 56 % от анкетираните разпознават етикетите на FSC. Около 77 % от потребителите, които разпознават зелените етикети, са заявили, че предпочитат сертифицирани продукти. На българския пазар вече има много такива. Според експертите обаче е необходимо да се повишат вниманието и интереса на българския потребител към смисъла и значението на сертификацията и отговорното потребление.

Всяка година през последната седмица на септември FSC провежда международна кампания, посветена на горите, която се нарича FSC Forest Week и цели да повиши информираността за проблемите, решенията и успехите, свързани с устойчивото управление на горите. В духа на FSC Forest Week за България може да се отбележи, че имаме един от първите в света национални FSC стандарти, действащ от 2017 година. Българското общество е особено чувствително по отношение на горите, а организациите и институциите, пряко ангажирани с управлението и опазването им, взаимодействат активно и търсят конструктивен диалог въпреки предизвикателствата.

Нели АРАБАДЖИЕВА
координатор
на инициативата за създаване
на FSC мрежови партньор
в България

НИКИ 5

LVS 520

Perkins
Двигател

STAGE V
Екологичен стандарт

100
к.с.

- Надежден и мощен двигател
- Механични диференциали със 100% блокаж
- Постоянно задвижване на 8-те колела
- Висока теглителна сила от 95 kN
- Хидравличен кран Cranab 6.1-8.5 m
- Въртяща кабина
- 6,000 kg товароносимост

Изключителен представител на NOVOTNY за България.

+359 889 311 829 | kamen@niki5.com
+359 883 481 891 | marina@niki5.com
www.niki5.com

Юбилей на познанието за околната среда и грижата за нейното опазване

На 23 ноември в Аулата на Лесотехническия университет тържествено бе отбелязана юбилейната 50-годишнина от въвеждането в страната ни на обучение по екология и опазване на околната среда, осъществявано в катедрата по екология, опазване и възстановяване на околната среда към Факултет „Екология и ландшафтна архитектура" в ЛТУ. Да споделят празника тук бяха зам.-министърът на околната среда и водите Ренета Колева, д-р инж. Елена Рафаилова – главен експерт в Дирекция „Горско стопанство" в ИАГ, от ЛТУ – чл.-кор. проф. д.н. Иван Илиев – ректор, проф. д-р Милко Милев – зам.-ректор, проф. д-р Мариус Димитров – декан на Факултет „Горско стопанство", доц. д-р Христо Михайлов – ръководител на катедра „Ловно стопанство", и деканите на Факултет „Екология и ландшафтна архитектура" в различни периоди – проф. Екатерина Павлова (1994 – 1999 г. и 2003 – 2007 г.), доц. Георги Тренчев (1999 – 2003 г.), чл.-кор. проф. Атанас Ковачев (2007 – 2016 г.). Сред гостите бе и зам.-кметът на Столична община в направление „Зелена система, екология и земеползване" Надежда Бобчева, директорът на РИОСВ – София, Ирена Петкова, съветникът на председателя на Българската стопанска камара Димитър Бранков, председателят на УС на Съюза за стопанска инициатива проф. Красимира Станева и други.

Поздравителни адреси бяха получени от изпълнителния директор на ИАГ инж. Стоян Тошев, директора на ЮЗДП – Благоевград, инж. Валентин Чамбов, от директора на ИБЕИ – БАН доц. д-р Владимир Владимиров. Високи оценки за труда на преподавателите и научните постижения в областта на екологията и опазването на околната среда дадоха също Надежда Бобчева, Ренета Колева, доц. д-р Евгения Бенова – научен мениджър в Център за компетентност „Clean & Circle" при Софийския университет „Св. Климент Охридски". Поздравителни адреси бяха прочетени и от директора на Института за космически изследвания и технология на БАН проф. Георги Желев, ръководителя на Проекта за изграждане на център за компетентност „Clean & Circle" проф. Яна Топалова, зам.-декана по международна и проектна дейност на Геолого-географския факултет на СУ доц. Биляна Борисова, ръководителя на катедра „Инженерна екология" на ХТМУ доц. Силвия Лаврова и други.

Деканът на Факултет „Екология и ландшафтна архитектура" проф. Екатерина Тодорова произнесе академично слово, в

Приветствие на зам.-министъра на околната среда и водите Ренета Колева

което подчерта, че ЛТУ е първото висше учебно заведение, което поставя началото на екологичното образование в България на 30 март 1973 г. с разпореждане на тогавашния Комитет за технически прогрес и висше образование.

С отбелязването на юбилея бяха посочени и научните постижения на Катедрата по екология, опазване и възстановяване на околната среда, които представи ръководителят ѝ доц. Петър Петров и преподавателите. Доц. Петров обобщи научната работа по повишаване на ефективността на опазване на влажните зони и зелена енергия за изчислителните системи чрез проекта Go_Green. Доц. Ралица Кузманова представи научната работа по Международната оперативна програма „Оценка и мониторинг за влиянието на замърсяването на атмосферния въздух върху горските екосистеми". Проф. Екатерина Тодорова представи научните постижения в областта на чистите технологии за устойчива околна среда, води, отпадъци и енергия за кръгова икономика, както и работата по Проект ILCA –„Иновационни лаборатории за климатични действия". Гл. ас. Георги Кадинов обобщи дейностите на Катедрата през последните години в презентацията „Наука на практика". Катедрата участва в разнообразни образователни приложни проекти в сътрудничество с училища, бизнес и администрация за разработване на методики, планове за управления, програми и спомага активно в дейности, възпитаващи грижа за околната среда.

Част от отбелязването на 50-годишнината бе Кръгла маса с дискусии по теми, свързани с обучението по екология и опазване на околната среда в контекста на образованието, науката и бизнеса. Малко по-рано през деня на младежко състезание „Еко триатлон" във фоайето на Аулата ученици от Испанската езикова гимназия „Мигел де Сервантес", Професионалната гимназия по екология и биотехнологии „Проф. д-р Асен Златаров" и Технологичната професионална гимназия „Мария Кюри", както и студенти от специалност „Екология и опазване на околната среда" в ЛТУ се състезаваха в смесени екипи по три дисциплини: екоигра за бързина, съобразителност и сътрудничество; отборна викторина с въпроси за опазването на околната среда и решаване на казус – търсене на решение по екологичен проблем. Интерес предизвика и организираната кариерна борса за студентите от ЛТУ, на която те имаха възможност да се запознаят с дейността на 16 фирми в областта на екологията, които им предлагат път за професионална реализация след тяхното завършване. Събитието се финансира по проект „Модернизация на висшето образование по устойчиво използване на природните ресурси в България" (NatuResEdu), финансиран от Оперативна програма „Наука и образование за интелигентен растеж" 2014 – 2020 г., но ще се провежда ежегодно като част от дейностите на Лесотехническия университет за кариерно ориентиране на младите хора.

Борислав БЕЛДЕВ
Снимка: Йордан ДАМЯНОВ

Горски и ловни деятели отбелязаха 100-годишнината от рождението на проф. Иван Колев

На 17 ноември Аулата на Лесотехническия университет събра колеги, ученици, наследници и продължители на делото на една от най-значимите фигури на българското ловно стопанство – проф. Иван Колев (1923 – 1997 г.). Присъстващите, сред които двама от синовете на професора – инж. Пламен Колев и гл. ас. д-р Васил Колев, почетоха 100-годишнината от рождението на големия учен и преподавател, който е владял есперанто, латински, френски, руски и немски език и има изключителен принос в областта на ловното дело у нас.

Проф. д.н. Нино Нинов произнесе празнично слово в памет на именития учен в присъствието на (от дясно наляво): гл. ас. д-р Евлоги Ангелов – преподавател по рибно стопанство, доц. д-р Христо Михайлов и гл. ас. д-р Васил Колев – един от синовете на проф. Иван Колев и преподавател в дисциплината „Рибно стопанство"

Официални гости на събитието бяха инж. Мирослав Маринов – зам.-министър на земеделието и храните, инж. Стоян Тошев – изпълнителен директор на ИАГ, инж. Росен Райчев – директор на Дирекция „Контрол по опазване на горските територии и ловно стопанство" в ИАГ, чл.-кор. проф. д.н. Иван Илиев – ректор на Лесотехническия университет, директори на държавни предприятия – инж. Валентин Чамбов (ЮЗДП – Благоевград), инж. Иван Недков (СЦДП – Габрово), инж. Здравко Бакалов (ЮЦДП – Смолян) и инж. Димчо Радев (ЮИДП – Сливен), проф. Иван Палигоров – председател на Съюза на лесовъдите в България, проф. д.н. Нино Нинов и проф. Стоян Кушлев – доайени на ловното дело у нас, инж. Васил Василев – председател на НЛРС – СЛРБ, инж. Надежда Ганчева – зам.-директор на Националната професионална гимназия по горско стопанство „Христо Ботев" – Велинград, преподаватели в ЛТУ, директори на държавни ловни стопанства у нас.

Пред дошлите да почетат паметта и рождението на проф. Колев топли думи за жизнения и професионалния му път, за познанството и съвместната работа им с него отправиха проф. Нинов, проф. Кушлев, доц. д-р Христо Михайлов – ръководител на катедра „Ловно стопанство" в ЛТУ, и инж. Ганчева.

Проф. Иван Колев е роден на 13.11.1923 г. в с. Кондофрей, Дупнишко. През 1948 г. завършва Лесовъдния факултет на Софийския университет. Работи последователно като директор на ГС – гр. Сандански, и учител в Горския техникум във Велинград. През 1966 г. защитава докторска дисертация, през 1973 г. е избран за ст.н.с. II ст. (доцент), през 1983 – за ст.н.с. I ст. (професор). От 1972 до 1997 г. работи във ВЛТИ, където развива и утвърждава дисциплината „Рибовъдство". Научната дейност на проф. Колев е съсредоточена върху биологията и екологията на сърната, глухаря, колхидския фазан, заека и стопанисването и ползването на дивеча, оценката на дивечовите местообитания и е отразена в над 100 научни и научно-популярни публикации. Самостоятелно и в съавторство е публикувал 2 учебника и 3 книги, като една от тях – „Подборен отстрел на едрия дивеч ", има 5 издания. Повече от 25 години е експерт в Международната комисия по оценка на ловни трофеи към Международния съвет по лова и запазване на дивеча – CIC.

Част от програмата по отбелязване на годишнина бе и научно-практическа конференция по въпросите за стопанисването на сърната у нас. Темата на дискусията бе в знак на почит и уважение към научния труд на проф. Колев, отдал голяма част от живота си върху проучването на този биологичен вид. Стопанисването на сърната днес и ползите от нейното ползване са въпроси, които подробно бяха обсъдени на конференцията и които тепърва ще се разгръщат още по-задълбочено във времето.

Борислав БЕЛДЕВ
Снимки: Йордан ДАМЯНОВ

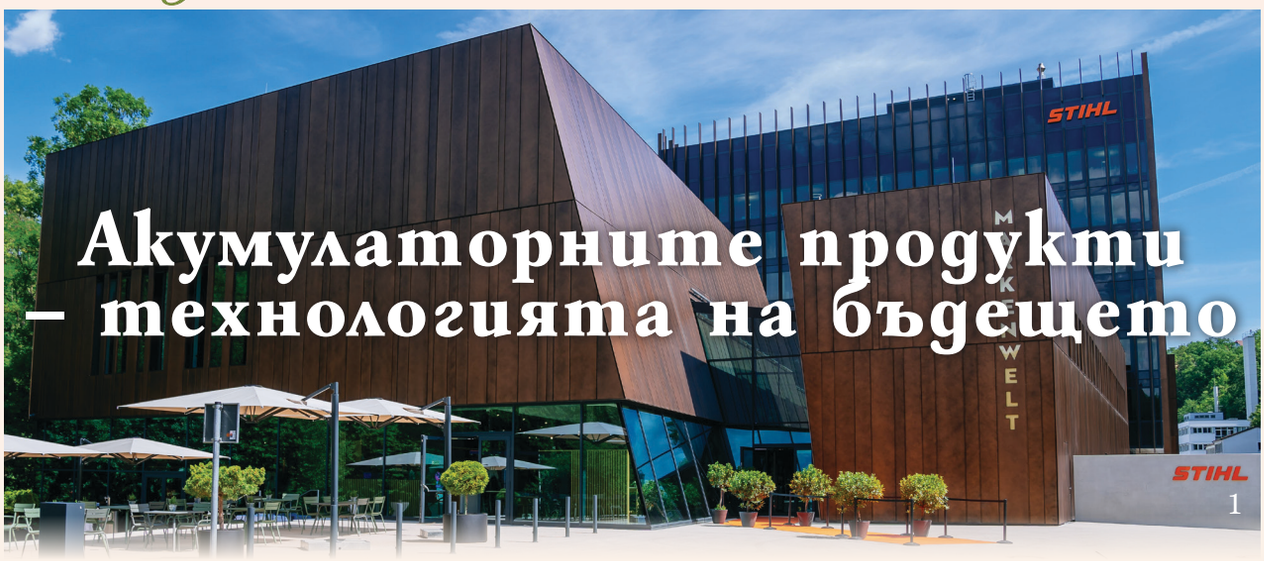

Акумулаторните продукти – технологията на бъдещето

На 13 септември в германския град Вайблинген групата STIHL проведе „Ден на медиите“, участие в който взеха повече от 100 журналисти от 15 държави. Събитието бе обвързано с представянето на новооткрития корпоративен музей STIHL Brand World или „Светът на марката STIHL“, който отвори врати за широката публика на 30 септември. Изграждането му е кулминацията на мащабния строителен проект за разширяване на централата на компанията в града, започнат през 2019 година *(сн. 1)*.

Музеят отвежда посетителите на вълнуващо пътешествие през почти 100-годишната история на компанията и ги запознава с нейното минало, настояще и философия, като отправя и поглед в бъдещето. Разположен на брега на р. Ремс и заобиколен от зеленина, „Светът на марката STIHL“ представлява изложбено пространство на три нива. Експозицията „Визия“ се фокусира върху еволюцията на продуктите през годините и историята на компанията, чието начало се корени в горското стопанство *(сн. 2)*. На ниво „Иновация“ посетителите се запознават с новаторските технологии и разработки, които допринасят за безопасността и ергономичността на продуктите. „Емоция“ – изложбена експозиция, наречена „Очарованието на гората“, съзнателно необвързана с марката STIHL, е платформа, курирана от проф. д-р Юрген Баухус – ръководител на катедрата по лесовъдство в Университета във Фрайбург. В нея се съчетават научните изследвания с практиката и за да я създаде, компанията е работила в сътрудничество с международни експерти от науката и горското стопанство.

Музеят е ориентиран към широка аудитория – от професионалистите до любителите в сферите на горското стопанство, градинарството и озеленяването. Дигитален гид придружава посетителите в трите нива и предоставя допълнителна информация. Във всички експозиции на изложбата има интерактивни станции, които работят с виртуална реалност, за да изживее посетителят почти наживо състезанието TIMBERSPORTS® или се използва AR-приложение (Augmented Reality – увеличена реалност), за да научи стъпките при монтаж на моторен трион. На много от експонатите пускането на видео не е просто натискане на бутон – вместо това се натиска лостът за газта на уред STIHL или се изтегля ръкохватката ерго старт на уред за обдухване.

На пресконференцията Михаел Трауб – председател на Управителния съвет на STIHL, в присъствието на д-р Стефан Гаспари – ръководител „Фирмена комуникация“, Ингрид Йегеринг – директор „Финанси“, Сара Геверт – директор „Маркетинг и продажби“, д-р Михаел Прохаска – директор „Човешки ресурси и право“, и Мартин Шварц – директор „Производство и управление на материалите“, направи анализ на финансовите постижения на компанията, повлияни от промените в световен мащаб, и отговори на въпроси на журналисти.

Компанията с познатото ни лого, която е представена в 160 държави на пет континента, разширява международната си производствена мрежа и инвестира в нов завод за батерии и електрически продукти в град Орадя, Румъния, който ще започне работа в средата на 2024 година. Той ще се присъедини към 7-те завода на марката в Германия и тези в Швейцария, Австрия, САЩ, Бразилия, Филипините и Китай. Мартин Шварц подчерта, че батериите са най-бързо развиващият се пазар за STIHL. Прогнозите са търсенето да продължи да нараства през следващите години, а фабриката на STIHL в Тирол, Австрия, която произвежда голяма част от гамата акумулаторни уреди, се очаква да достигне границите на своя капацитет. Наред с това компанията планира да започне производство на електрически двигатели за професионални акумулаторни продукти. Предвидено е предприятието да се установи в централата във Вайблинген и да започне работа през 2025 година.

Темата на тазгодишното медийно събитие бе „Качеството в STIHL“. При представянето на продуктите вниманието бе насочено към изискванията за качество на компанията във всички фази – от развойната дейност през производството до употребата, които гарантират, че клиентите получават не само продукти с изключителна производителност, но и с максимална надеждност и дълготрайност.

На презентацията на продуктите и решенията в областта на управлението на енергията и зареждането компанията показа, че професионалните потребители винаги ще имат на разположение достатъчно енергия в трудовото си ежедневие. Отделните компоненти са оптимално съгласувани един с друг, така че работещите на терен да могат да разчитат на цялостни решения при преминаването от бензинови към акумулаторни уреди.

Акумулаторната система AP е разработена за изискванията на профе-

2

3

сионалистите и позволява използване и при тежки атмосферни условия като дъжд и влага. Наред с повече от 30 уреда с различни приложения тя включва акумулаторни батерии, зарядни устройства и инфраструктура за зареждане, както и софтуер и сервиз. Всички уреди и акумулаторни батерии в отделна акумулаторна линия са съвместими едни с други.

Компанията предлага подходящо зарядно устройство за всеки процес на зареждане – бързо или щадящо, стационарно или мобилно, за една или за повече батерии. Устройството за зареждане на четири батерии STIHL AL 301-4 е разработено за използване както в сервиз, така и в автомобил *(сн. 3)*.

При работа на отдалечени обекти без връзка с електрическа мрежа като източник на енергия служи PS 3000. Тази преносима зарядна станция може да се използва за работа на електроинструменти или за дозареждане на акумулаторни батерии.

Акумулаторните батерии от най-ново поколение могат да се интегрират в портала STIHL connected – решение, базирано на облачна технология, за ефективно управление на машинния парк с информация за статуса на акумулаторните батерии и възможност за интелигентно управление на енергията.

На събитието бяха представени и демонстрирани много нови продукти за професионална употреба, като акцентът отново беше поставен върху акумулаторните машини – като STIHL FSA 200 – най-мощният акумулаторен храсторез на компанията в акумулаторната система AP за ефективно косене на висока трева и рязане на храсти, окомплектован с ергономична ръкохватка и оборудван с антивибрационна система.

Акумулаторната кастрачка STIHL HTA 150 е първият подобен инструмент, разработен специално за работа при поддръжка на горски масиви. Уредът разполага с лека тръба на предавателния кух вал и мощен безчетков електродвигател (EC). Прецизното водене на тази високоефективна кастрачка за работа в гората и ефективното прореждане на млади насаждения или контролиране на смесените насаждения в гората е лесно в комбинация със самара STIHL ADVANCE X-TREEm HT.

С акумулаторната кастрачка STIHL HTA 160 – най-мощната в продуктовата гама на компанията, професионалните арбористи могат да отстраняват безопасно и удобно от земята високо разположени клони.

Новият акумулаторен КомбиДвигател STIHL KMA 120 R може да бъде окомплектован с цял набор от качествени КомбиИнструменти с помощта на практичната бърза връзка, което открива множество възможности за използването му.

При работа на строителни обекти, свързана с рязане на минерални или метални строителни материали, марката разполага с най-мощните ъглошлайфи в асортимента си – бензинови уреди TS 710i и TS 910i с електронно впръскване на горивото – STIHL Injection, и антивибрационна система. Резултатът е прецизно и ергономично рязане с минимални емисии.

Предстои на пазара да бъдат пуснати нови акумулаторни продукти за непрофесионална употреба за поддръжка на частни градински площи. Акумулаторните ножици за жив плет STIHL HSA 30 и HSA 40 са леки инструменти за малки градински площи, които са лесни за използване и предлагат впечатляваща производителност при рязане. Акумулаторният тример STIHL FSA 30 е идеален за местата в малките градини, които са труднодостъпни за косачка.

При по-сложни задачи на терен влиза новата акумулаторна коса STIHL FSA 80, която е окомплектована стандартно с нож за косене на трева за по-малки тревни площи. Тя може да бъде снабдена и с други режещи инструменти, включително глави за косене или други ножове за косене на трева. Вариантът FSA 80 R е с кръгова ръкохватка и глава за косене с корда.

В сегмента на акумулаторните косачки за трева влиза напълно обновената гама от модели на STIHL от Серия 2 и Серия 4, които предлагат богат избор от уреди. Изборът: със или без самоход, за събиране на окосената маса или за мулчирането ú, със странично или задно изхвърляне на окосения материал и с ширина на косене 41, 46 или 51 сантиметра.

Новият акумулаторен КомбиДвигател STIHL KMA 80 R е практичен вариант за почистване на открити площи, разрохкване на почва, косене на трева или подрязване на жив плет и дървета – 12-те различни изпитани КомбиИнструмента като приставките за косене, кастрене или рязане на жив плет се справят бързо с работата около дома.

Всеки от участниците имаше възможност да се докосне наживо и да поработи с показаните модели акумулаторни уреди.

Тази година световното първенство STIHL TIMBERSPORTS® се завърна в Щутгарт, който беше домакин на събитието през 2013 и 2016 година. На 3 и 4 ноември над 100 атлети от световна класа от 19 нации премериха сили в отборни и индивидуални състезания в екстремни спортове на най-високо ниво пред 13 000 зрители. След като на 3 ноември отборен световен шампион стана тимът на Австралия, на 4 ноември с титла в индивидуалната надпревара се окичи австралиецът Джейми Хед.

Във време, когато работещите с акумулаторни батерии продукти представляват най-бързо развиващия се пазарен сегмент за компанията и преминаването от бензинови към акумулаторни уреди е в разгара си, STIHL активно насочва тази трансформация, като се фокусира върху технологично лидерство и в двата пазарни сегмента. Последователно и систематично влага огромни инвестиции в технологията на акумулаторните продукти, като същевременно продължава да работи върху устойчивото и екологичното усъвършенстване на бензиновите уреди.

Женя СТОИЛОВА
Снимки: STIHL и авторът

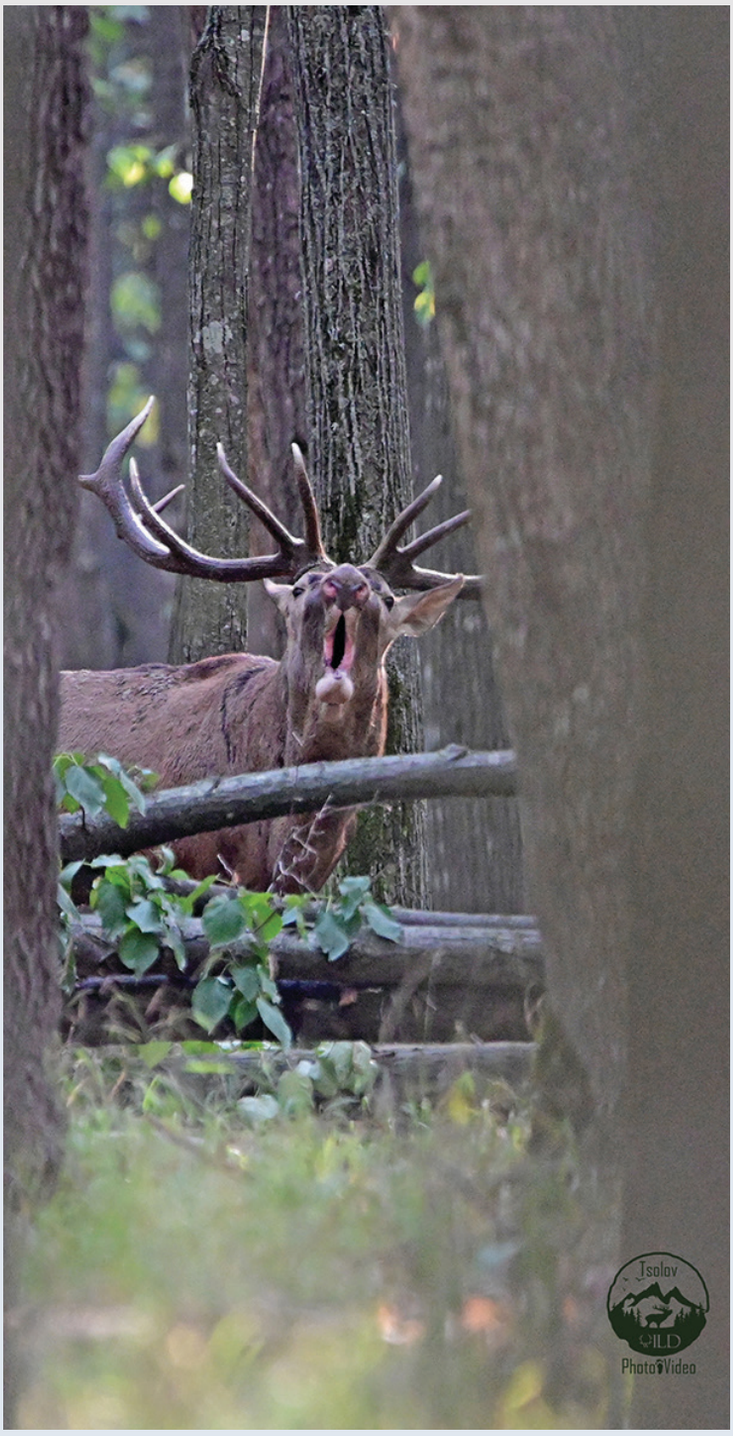

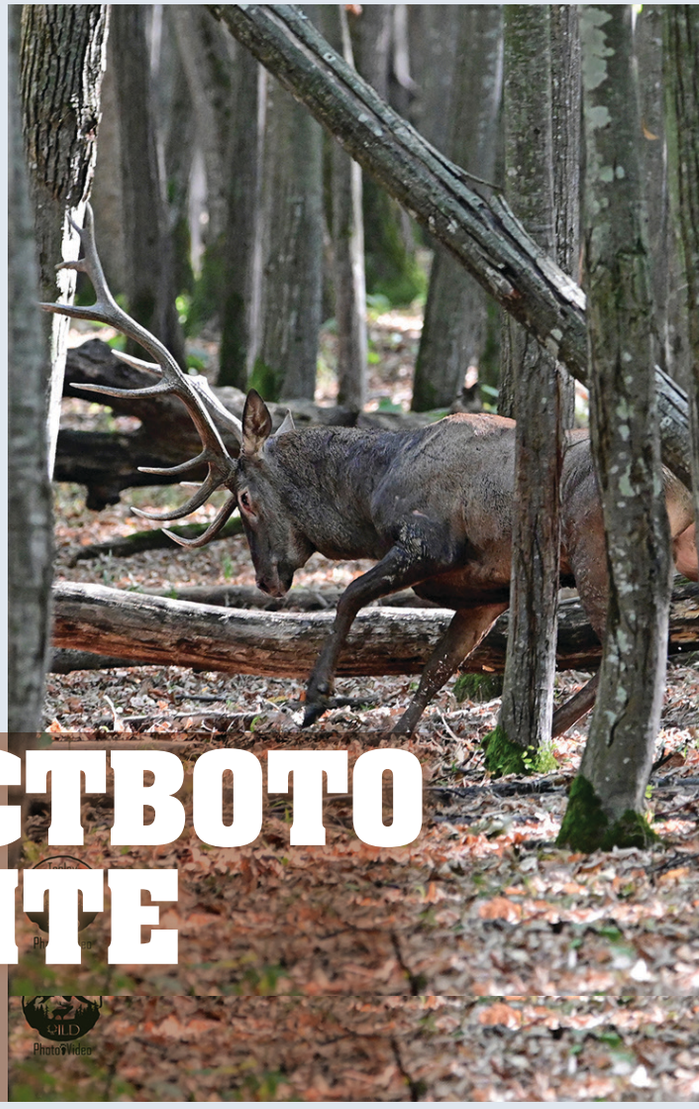

СРЕД ТАЙНСТВОТО НА ЕЛЕНОВИТЕ СВАТБИ

Там, далече, надълбоко в гъстата мистична гора. Насред самото сватбовище. Безброй сватбуващи благородни елени и кошути. По рева им смело мога да кажа, че не може да се преброят – толкова много са. Гората кънти и ехти от рева на рогачите, те се гонят и бият за всяка женска, всеки я иска в неговия харем. Маркиране на територия по земя, по храсти, по дървета. Кошутите са зорки и наблюдателни, но в поведението им има трепет, вълнение, възбуда и боязън. Обърканите са и бягат панически. Това още повече възбужда мъжкарите и хормоните им започват да бушуват неконтролируемо.

Всичко това се случи на участък от 50 – 70 метра, а аз се бях озовал горе-долу в центъра му. Как, и аз не знам. Доста бе трудно, при условие че няколко месеца не бе паднала и капчица дъжд и ходенето и доближаването на животните беше почти невъзможно. Всяка клонка, всяко листо, всяка съчка бяха толкова сухи, че като стъпиш на тях, се чуваш отдалеч. Буквално с пълзене и с много съобразяване с вятъра и с други фактори навлязох в сватбовището на благородните елени и кошути.

Те ме допуснаха да бъда част от тяхното тайнство – поне аз така се чувствах! Усещаш, че си част от цялата картина, а това не може да се опише с думи, снимки, видео или каквото и да било. Просто се чувства със сърце, с душа!

Снимките са направени на територията на ДЛС „Воден – Ири Хисар“ (СЦДП – Габрово). Стопанството винаги ми е било на сърце – едно от най-любимите ми места. Винаги съм казвал, че по пътя натам имам чувството, че се отправям към моето далечно село, че отивам в едно райско кътче. За всичките тези години снимане и наблюдения изказвам своите специални благодарности на всички служители на Ловното стопанство и на неговия директор – инж. Кирил Колев.

Текст и снимки: Инж. Цветомир ЦОЛОВ

КОРЕНИТЕ НА РАСТЕНИЯТА

МОРКОВИ

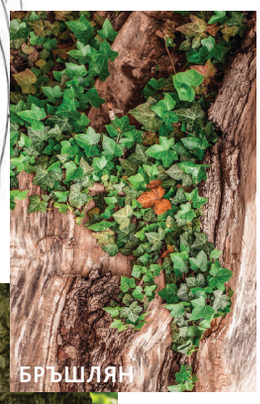
БРЪШЛЯН

ОРХИДЕЯ

МАНГРОВО ДЪРВО

В предишната ни среща споменахме как гъбите и корените на дърветата живеят съвместно в симбиоза и така си помагат един на друг. Но знаем ли какво са корените за растенията? Коренът е подземен орган, чрез който растението се прикрепя към почвата и изсмуква от нея хранителни вещества, соли и вода. Развитието му започва от зародишното коренче в семето. При покълването на семето зародишното коренче пробива семенната обвивка и навлиза надолу в почвата. То е главният корен, който расте бързо и образува разклонения, наречени странични корени. Кореновата система е съвкупност от всички корени на едно растение, включително и най-малките разклонения.

Формата на корена и видът му зависят от генетиката на растението, от условията, в които расте – вида на почвата, твърдостта на земята, количеството влага и други. Той служи и като място за натрупване на резервни хранителни вещества за растението, които то изразходва за развитието на цветове и семена. Тази нова функция изменя не само формата, но и устройството му – примери за това са морковът, ряпата и цвеклото, които реално са месести корени, богати на полезни вещества. Част от корените на някои растения нарастват дотолкова, че образуват грудка – както е при познатия на всички ни картоф.

С помощта на **прикрепителни корени** бръшлянът пълзи върху скали, зидове или кората на дърветата. Орхидеите оцеляват в тропическите гори чрез **въздушни корени**, чрез които поглъщат влага от въздуха. Някои дървета растат върху глинестите почви на блатата или в зоната на приливите и отливите на тропическите морета – като мангровите дървета. Подземната им коренова система образува **дихателни корени**, които израстват нагоре, за да усвояват кислорода от въздуха посредством пори в кората.

Чрез еволюция коренът е придобил способността да отделя вещества, които разтварят минералните соли в почвата, за да може да нараства в дълбочина.

Дървесните видове по нашите географски ширини могат да имат повърхностна коренова система, централна коренова система – с един основен и странични корени, и комбинирана, която е съчетание от първите два типа и е най-често срещаната.

Белият бор развива мощна коренова система и изискването му е да има достатъчно почва, като не е нужно тя да е плодородна, расте и върху рохки скали и цепнатини. Смърчът развива много плитка коренова система и с нея дори може да обгръща скали, като корените му понякога са почти на повърхността. Нужно е почвата да е влажна и да е добре запасена с хранителни вещества.

Букът развива една от най-мощните коренови системи, като тя може да проникне както в голяма дълбочина, така и много настрани. Неслучайно най-много вододайни зони в страната ни има под букови гори.

Д-р инж. Павел ПАВЛОВ

КОРЕНОВА СИСТЕМА НА БУК

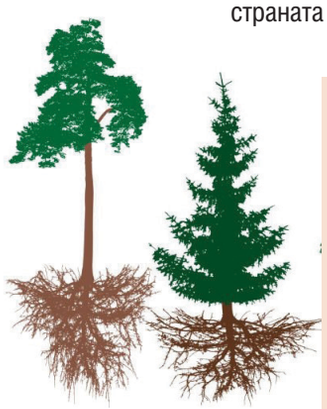
БЯЛ БОР И СМЪРЧ

ИГРА

Разместете буквите на думите под въпросите, за да откриете верните отговори!

1. С помощта на какви корени бръшлянът пълзи по дърветата?
трипенерПкили

2. С какъв тип корени орхидеите черпят влага от въздуха?
шузъниВд

3. Как се наричат корените, с които мангровите дървета усвояват кислород от въздуха?
хлитаеДни

(Прикрепителни) (Въздушни) (Дихателни)

Годишно съдържание 2023

1

Светлана Бънзарова – *Интервю:* Н. Пр. д-р инж. Меглена Плугчиева Да се отстоява професионализмът и гордо да се носи името български лесовъд . . . 2
Делнични срещи: ДГС – Тича: Когато лесовъдът е създател 4
Д-р инж. Любчо Тричков – *Проекти:* ИАГ е партньор в проект „Подпомагане на страните от Централна и Източна Европа при разработване на стратегии и планове за действие за биоикономика“. 8
Честит юбилей!: 70-годишен юбилей записа в своята история Лесотехническият университет 12
Светлана Бънзарова – *Един ден на...:* Дивечовъдът от ДЛС „Витиня“ Георги Наков: „Много ми е на сърце моята работа . . . 14
Женя Стоилова – *Международна научно-практическа конференция по арбористика:* Градското горско стопанство – във фокуса на учени и практици . . . 18
Лесозащита: Над 12 000 дка гори ще бъдат третирани срещу борова процесионка през 2023 година 21
Инж. Димитър Бояджиев – *Лесовъдство:* Принципът за постоянна гора и природосъобразното горско стопанство – минало и настояще 22
Женя Стоилова – *Национален семинар:* Климатът и дървесните видове, които могат да формират бъдещите гори в България 25
Инж. Вълчо Свинаров – *Споделен опит:* Колониалните тополови колонии: опит и перспективи 26
Д-р инж. Петя Матева, инж. Симона Зинова – *Горска педагогика – забавна страничка за малки и пораснали деца:* Познати и непознати ползи от ципокрилите насекоми 28
Женя Стоилова – *Обичам България:* „Сурва да я има, пък другото ще се оправи!“ . . . . . III корица

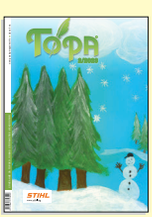

2

Женя Стоилова – *Един ден на ...:* Горският инспектор от Берковица, Красимир Кайряков: „За да работиш тази професия, трябва да си ѝ отдаден“ 2
Чл.-кор. Пламен Мирчев, чл.-кор. Георги Георгиев, проф. Маргарита Георгиева, доц. Гергана Заемджикова, ас. Севдалин Белилов, инж. Мария Матова – *Тема на броя: Боровата процесионка разшири ареала си:* Опасният вредител по иглолистните култури проникна в Северна България 6
Д-р инж. Петя Матева – *Тема на броя: Боровата процесионка разшири ареала си:* Лесозащитни мероприятия за намаляване на плътността на боровата процесионка в иглолистните гори на Република България в периода 2012 – 2022 г. 8
Инж. Пенчо Дерменджиев, инж. Румен Начев, инж. Мария Добрева, инж. Николай Златанов – *Тема на броя: Боровата процесионка разшири ареала си.* Най-разпространеният листогризещ насекомен вредител по боровете в Лесозащитна станция – Пловдив: Физиология и мерки за борба 11
Минимални цени за ползване на дивеч за организирания ловен туризъм в Република България за периода от 01.03.2023 до 29.02.2024 г. съгласно чл. 76 ал. 2 от Закона за лова и опазване на дивеча . . . 13
Инж. Кристина Иванова - *Информация:* Противодействие на бракониерството с общи усилия 15
Инж. Ваня Каменова – *Състезания:* Отборът на ЮЗДП на Европейското първенство по биатлон за лесовъди 16
Инж. Димитър Бояджиев – *Лесовъдство:* Принципът за постоянна гора и природосъобразно горско стопанство – минало и настояще 18
Николета Динева – *Международни изложения:* Най-голямото ловно изложение в Европа отново подчерта значението на устойчивия лов за защитата на видовете и местообитанията 22
Светлана Бънзарова – *Гост на редакцията:* Фотографът инж. Цветомир Цолов: Гората те прави благороден 24
Конкурс: Чинар на 1051 г. край Варна е „Дърво с корен 2022“. 27
Д-р инж. Петя Матева, инж. Симона Зинова – *Горска педагогика – забавна страничка за малки и пораснали деца:* Интересни факти за насекомите. 28
Павел Павлов – *Обичам България:* Тримата гайдари . . . . . III корица

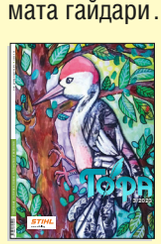

3

Информация: Националният съвет по горите взе важни решения 2
Светлана Бънзарова – Лесничейският дом на Юндола вече е с експозиция3
Д-р инж. Петя Матева – *Лесозащита:* Здравословното състояние на горите в България – изпълнение на предвидените лесозащитни мероприятия през 2022 г. и прогноза за 2023 г. 5
Ирина Жерева – Обучение на служителите по опазване на горите в Югозападното държавно предприятие – Благоевград 7
Николета Динева – *Международни изложения:* „Die Hohe Jagd & Fischerei“ – голямото завръщане 8
Инж. Мария Беловарска – *Проекти и програми:* Проект OptFORESTS цели подобряване на многообразието и устойчивостта на бъдещите европейски гори 10
Инж. Росен Райчев, инж. Василий Георгиев – *Ловно стопанство:* Бракониерството – заплаха за дивеча и предизвикателство пред ангажираните институции и стопанисващите дивеча 12
Екип на сп. „Гора“ – *Национално първенство по ски спортове за работещите в системата на горите:* Енергия, масовост и уверена крачка към традицията 14
Д-р инж. Ценко Ценов, д-р инж. Георги Гогушев – *Лесовъдство:* Концепции за адаптиране на управлението на горите към създаване и поддържане на многофункционални ландшафти 16
Светлана Иванова – *Образование:* Новото общежитие на НПГГС „Христо Ботев“ – Велинград – реализирана мечта 20
Инж. Цветомир Цолов – *Разказ от първо лице:* Как срещнах ангела на Родопите – Златния срърдак Белчо. 22
Светлана Бънзарова – *Гост на редакцията:* Кинорежисьорът Андрей Хадживасилев: Приел съм като лична кауза възраждането на българските филми за деца . 24
Д-р инж. Павел Павлов – *Горска педагогика – забавна страничка за малки и пораснали деца:* Пернати архитекти в природата на България. 27
Маргарита Георгиева – *Обичам България:* Конкурс с кауза организира ДПП „Беласица“ 28

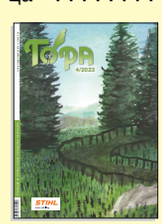

4

Седмица на гората 2023 „Довери се на лесовъда“: Да работим със самочувствието на пазители на безценното горско богатство 2
Инж. Мария Чамбова – *Лесовъдство:* Защо е важно да се грижим за създадените от нас горски култури 16
Николина Цолова – *Ловно стопанство:* Изложба на ловни трофеи в ДЛС „Русалка“ 20
Женя Стоилова – *Изложение „Природа,*

лов, риболов“ – Най-големият форум на индустрията за свободното време сред природата 22
Д-р инж. Павел Павлов – *Международно състезание:* НПГГСД „Сава Младенов“ възобнови надпреварата „Млад дървосекач“ след тригодишно прекъсване . . . 26
Избрани са победителите във фотоконкурса „Витоша“. . . . . III корица

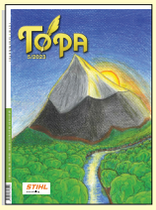

5

Светлана Бънзарова – *Инж. Петко Ангелов – носител на приза „Лесовъд на годината“ за 2022 г.:* Двигател на професионалното изпълнение на лесовъдския дълг. 2
Константин Христов, Петрос Какурос – *Проекти:* Горски служители и представители на WWF – България, обмениха опит с гръцки колеги 8
Д-р инж. Росен Андреев – *Ловно стопанство:* Преглед на паднали рога от благороден елен в ДЛС „Воден – Ири Хисар“. 10
Инж. Надя Иванова – *Лесозащита:* Прилагане на чуждестранен опит за механична борба с боровата процесионка в ДГС – Троян. 12
Евелина Атанасова – *Споделен опит:* В ЮЦДП – Смолян, ще отглеждат нови клонове тополи 13
Инж. Златина Каталиева, д-р инж. Павел Павлов – *Национално състезание „Горски многобой“:* Републиканският шампионат отличи най-способните участници. . . . 14
Доц. д-р Бисер Христов, гл. ас. д-р инж. Павел Павлов – *Лесовъдство:* Горските почви в България 18
Женя Стоилова – *Висше образование:* На добър час, абсолвенти! 22
Гл. ас. д-р Теодор Неделин – *Недървесни горски продукти:* Черен мускатов трюфел 23
Женя Стоилова – *Гост на редакцията:* Специалистът по аквапоника д-р Миглена Кръстанова: Градината на бъдещето – тя е в нас и ние сме в нея. 25
Д-р инж. Павел Павлов – *Горска педагогика – забавна страничка за малки и пораснали деца:* Синьото – най-рядко срещаният цвят в природата 28
Йоана Филипова Гюрова – *Обичам България:* Море и гори във фестивалните дни на зелениката . . . . . III корица

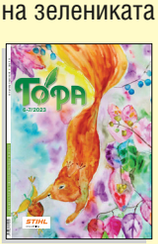

6/7

Нови ръководители. . . . 2
Светлана Бънзарова – *Споделен опит:* Как възстановяват горите в ДГС – Панагюрище 4
Доц. д-р Момчил Панайотов – *Пожарите в горите:* Нужна е промяна в подхода за дефиниране на пожарната опасност 7
Женя Стоилова, д-р инж. Павел Павлов – *Образование:* Симулатор в ЛТУ обучава оператори на харвестър и форвардер 12
Гл. ас. д-р инж. Павел Павлов, доц. д-р Бисер Христов – *Лесовъдство:* Горските почви в България 14
Ловно стопанство: Обзор на състоянието на дивечовите запаси в България. . 17
Д-р инж. Петя Матева – *Лесозащита:* Управление на биотичните заплахи в горите – поуки от каламитета на короядите в ЕС. 20
Евелина Атанасова – *Практика:* ЮЦДП –Смолян, прилага нови методи за борба с насекомните вредители 23
Женя Стоилова – Дни на отворените врати в Stihl 24
Борислав Белдев – *125 години НЛРС – СЛРБ:* Достолепен юбилей, посветен на грижите за българските природа и дивеч. 26
Един ден на ...: Главен горски инспектор в ДПП „Витоша“ инж. Дарин Ковачев: Да свършиш по най-добрия начин работата си 29
Женя Стоилова – *Гост на редакцията:* Д-р инж. Чавдар Желев: За пръв път български научноизследователски кораб достигна Ледения континент 32
Д-р инж. Павел Павлов – *Горска педагогика – забавна страничка за малки и пораснали деца:* Оптимумът в природата . 36
Борислав Белдев – *Обичам България:* Жълтият молител за закрила . III корица

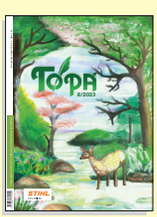

8

Светлана Бънзарова, д-р инж. Павел Павлов – *Добри практики:* Опитът на ДГС – гр. Сандански, в отглеждането на новосъздадени тополови култури. .2
Д-р инж. Георги Гогушев – *Лесовъдство:* Особености при възобновяването на косматия дъб 6
Борислав Белдев – Делова среща обсъди напредъка в електронните разрешителни за ловуване 9
Мириям Курц, д-р Катлийн Силъри – *Горите и климатът:* Практическо проучване за „климатично“ умни гори 10
Сергей Александров, Яница Иванова – *Старите гори на Европа:* Буковите гори на Национален парк „Централен Балкан“ – част от световното наследство на ЮНЕСКО 12
Десислава Гюрова – *Биоразнообразие в природните паркове:* Нови находища на растението Карпатска тоция в Природен парк „Витоша“ 14
Женя Стоилова – *Един ден на ...:* Главният експерт в Лесозащитна станция - София, инж. Владимир Владимиров: Безкомпромисен съм и към себе си, и към колегите при изпълнение на поставените задачи. 16
Йоана Гюрова – Томографско изследване на странджанските „баби“ 19
Инж. Цветомир Цолов – *Фоторепортаж:* Има надежда за дивата свиня . . 20
Инж. Реджеп Сюлейман – *Поглед в историята:* Реджепов склад. 22
Борислав Белдев – *Гост на редакцията:* Чавдар Ангелов: В гората пулсът на майката природа тупти и се усеща най-силно 24
Д-р инж. Павел Павлов – *Горска педагогика – забавна страничка за малки и пораснали деца:* Симбиозата, или способността да живеем съвместно с някого 28
Павел Павлов – *Обичам България:* „Тараклъка“ – песенната магия на дъбовата гора. . . . . III корица

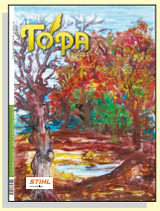

9

Екип на сп. „Гора“ – *140 години Държавно горско стопанство – Карлово:* Трети век в историята . 2
Инж. Мурад Шикиров – Анализ на горските пожари в страната през 2023 година. 8
Д-р инж. Петя Матева – *Лесозащита:* Възможности за борба с дъбовата коритуха. 12
Д-р инж. Анна Петракиева, проф. Иван Палигоров – *Съюз на европейските лесовъди:* Годишната среща на СЕЛ с важна тема: Възможно ли е да се увеличи биологичното разнообразие в стопанисваните гори 14
Женя Стоилова – *Висше образование:* Лесотехническият университет откри новата учебна година. 16
Горан Димитров – *Международен симпозиум:* СКОПС участва в Международния симпозиум на студентите по горско стопанство. 17
Да изчистим България заедно: „Готови сме!“ да оправдаем доверието на природата в нас 18
Инж. Василий Георгиев – *Ловно стопанство:* Електронен тест проверява знанията на кандидат-ловците 20
Фоторепортаж: Находките на уайлдлайф фотографа Нели Дончева 22
Светлана Бънзарова – *Гост на редакцията:* Андрий Палвал – орнитолог и графити-художник от Украйна: Птиците са символ на човешките мечти и стремеж към свободата. 24
Борислав Белдев – *Фестивал на кестена:* За десети път е отпразнуван символът на планина Беласица. 27
Инж. Калина Гълъбова – *Горска педагогика – забавна страничка за малки и пораснали деца:* Есенно килимче или как да запазим спомена от един приказен ден в есенната гора. 28

ФОТОКОНКУРС

„Гората е в сърцето ми“

Приближаващият 125-годишен юбилей на българския горски печат е повод Редакцията на списанието – продължител на „ЛѢСОВѢДЕЦЪ“, основано през 1899 г., да отправи към любителите на природата и дивите животни творческо предизвикателство.

Ако обичате да се разхождате в гората в опити да запечатате в снимки Вашето виждане за заобикалящия Ви див свят, ако окото Ви разпознава най-добрия момент за кадър, а ръката Ви го запечатва безпогрешно, надпреварата е тъкмо за Вас. Тя ще отличи най-добрите фотографии в категориите „Гори“ и „Диви животни“.

Участниците трябва да са навършили 18 години и могат да участват само с по една снимка във всяка от категориите.

Важно условие на конкурса е ориентацията на снимката да бъде „Портрет“ (нависоко) и да е с резолюция поне 2000 x 3000 пиксела.

Фотографиите трябва да бъдат придружени от името и фамилията на автора, възраст, населено място, телефон и електронна поща за контакт. С изпращането на фотографиите за конкурса Вие се съгласявате те да бъдат публикувани със запазване на авторското право.

Очакваме вашите снимки от 01.01.2024 до 30.11.2024 година.

Можете да ги изпращате на електронния ни адрес: **spisaniegora1899@gmail.com.**

Победителите ще обявим в бр. 10 на сп. „Гора“ през 2024 година.

Най-добрите фотографии ще бъдат публикувани на корицата на сп. „Гора“, а авторите им ще получат интересни предметни награди.

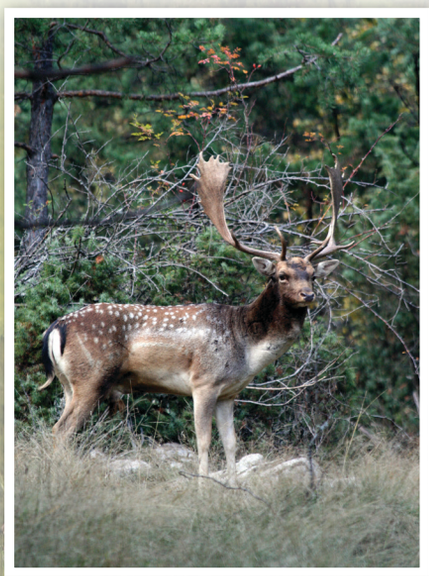

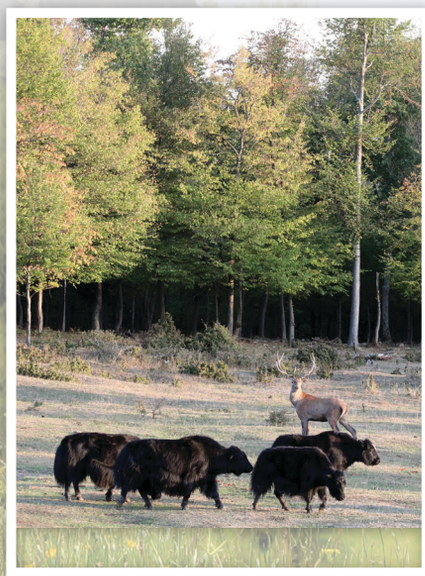

ВЕСЕЛА КОЛЕДА И ЩАСТЛИВА НОВА ГОДИНА!

LEGENDARY PERFORMANCE
STIHL
SINCE 1926